

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ

ΣΕΚΕΡΙ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χατζηγάγιος Θωμάς

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και
Ελεγκτική**

Θεσσαλονίκη

Οκτώβριος 2019

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες στην οικογένεια μου για την στήριξη και την ηθική βοήθεια που μου προσέφεραν και μου έμαθαν να παλεύω κάθε στιγμή για να γίνω ακόμα πιο σωστό μέλος της κοινωνίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου για την ψυχολογική συμπαράσταση. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους καθηγητές που με βοήθησαν με τις γνώσεις τους και τις άριστες σχέσεις που είχαμε. Ιδιαίτερος θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς την Τόνια Λουλετζόγλου η οποία τον τελευταίο καιρό βρίσκεται στο πλάι μου και με βοήθησε πάρα πολύ με την συγγραφή της πτυχιακής αλλά και την ψυχολογική υποστήριξη να καταφέρω να τελειώσω στο χρόνο που μου ανατέθηκε.

Περίληψη

Πρόκειται για μία εκτενή ανάλυση και παρουσίαση της ελληνικής νομοθεσίας βάσει των Ευρωπαϊκών Οδηγών και του Δικαίου της Οικονομίας. Αρχικά, αναφορικά με τις εργασίες των δημοσίων φορέων και των υπηρεσιών συνάπτονται δημόσιες συμβάσεις για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Τα είδη αυτών και οι συναφείς διαδικασίες περιγράφονται παρακάτω.

Συγκεκριμένα, αφού καθοριστούν σαφώς όλες οι λεπτομέρειες των αντικειμένων προς συναλλαγή, ακολουθεί η επεξεργασία των προσφορών και η επιλογή της πιο συμφέρουσας από την αναθέτουσα αρχή, βάσει της διακήρυξης. Πρόκειται για μία νομική δέσμευση μεταξύ των συμβαλλόμενων μελών. Στην ελληνική νομοθεσία ακολουθούνται οι ευρωπαϊκές οδηγίες (2014). Υφίστανται και οι συμβάσεις παραχώρησης, που προβλέπουν την ύπαρξη εταιρικής σχέσης μεταξύ δημόσιου φορέα και μιας ιδιωτικής επιχείρησης με αποδεδειγμένη προστιθέμενη αξία σε έναν τομέα (λιμενικές/αερολιμενικές υπηρεσίες, οδικές μεταφορές κ.α.). Η σαφήνεια στο ρυθμιστικό πλαίσιο ενθαρρύνει τη σύναψη τέτοιων συμβάσεων.

Αξίζει να σημειωθεί σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο ότι παρατηρείται μία “γκρίζα ζώνη”, με άλλα λόγια ένα χάσμα μεταξύ διοικητικού και ποινικού δικαίου. Αυτή η κατάσταση επιδιώκεται να αλλάξει μέσω ψήφισης νόμων και αναμορφώσεων για τη προστασία των δικαιωμάτων των συμμετεχόντων σε δημόσιους διαγωνισμούς. Η διαδικασία των διαγωνισμών είναι ανοιχτή όταν πρόκειται για υποβολή προσφοράς από επιχειρήσεις και κλειστή για υποβολή ανταγωνιστικής προσφοράς.

Υφίσταται επιπλέον και διαδικασία διαπραγμάτευσης ανταγωνιστικού χαρακτήρα που αφορά διαπραγματεύσεις υψηλότερης πολυπλοκότητας. Στην περίπτωση ανάγκης καινοτόμου προϊόντος, καταφεύγουμε στη σύμπραξη καινοτομίας. Ακόμη, μετά τη δημοσίευση της προκήρυξης της σύμβασης παρέχεται το δικαίωμα ανταγωνιστικού διαλόγου μεταξύ αναθετουσών αρχών και όλων των επιλεγέντων συμμετεχόντων αναφορικά με τις παραμέτρους της δημόσιας σύμβασης. Στην περίπτωση μη προηγούμενης δημοσίευσης, η διαπραγμάτευση επιτρέπεται μόνο σε ειδικές περιπτώσεις. Επιπρόσθετα, αναφορικά με τη διαδικασία ανάθεσης, αυτή αποδίδεται στον φορέα επιλογής των αναθετόντων φορέων το αντικείμενο της σύμβασης.

Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί και η διαδικασία του “συνοπτικού διαγωνισμού”.

Κάθε οικονομικός φορέας υποβάλλει προσφορά στην περίπτωση που η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι μικρότερη ή ίση με το ποσό των 60.000 ευρώ (χωρίς Φ.Π.Α.).

Σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, στις 26/02 επιβλήθηκε από την Ε.Ε. το νέο πακέτο της 4ης γενιάς εισάγοντας ουσιαστικά νέους όρους στη διαδικασία από τη σύνταξη της διακήρυξης έως την εκτέλεση. Ακόμη, κρίσιμης σημασίας θεωρούνται ορισμένες καινοτομίες όπως η εμφάνιση ηλεκτρονικών καταλόγων υποψηφίων και η δυνατότητα αποκλεισμού των μη έμπιστων καθώς και οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί που προσδίδουν διαφάνεια και μειώνουν τα κόστη. Συνεχώς πραγματοποιούνται προσαρμογές και βελτιώσεις στις διαδικασίες και στους κανόνες ανάθεσης, ενώ προβλέπεται διάταξη που παρέχει στους υποψηφίους το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας για παραβιάσεις των κανόνων σύμβασης.

Εν συνεχεία, αναλύεται το δίκαιο της οικονομίας και των επιχειρήσεων στην Ε.Ε. . Στόχο αποτελεί η δημιουργία ενιαίας αγοράς με κοινούς κανόνες και ομοιόμορφες διαδικασίες. Από το 2010 λαμβάνονται μέτρα κατά των παραβιάσεων. Αναλυτικότερα, εφαρμόζεται η αρχή “Ευρώπη 2020”. Οφείλουμε να αναφέρουμε ότι για τη βέλτιστη σχέση κόστους/οφέλους της κάθε κυβέρνησης έχουν θεσπιστεί ειδικές επιτροπές ελέγχου. Η αρμοδιότητα των δαπανών επιμερίζεται μεταξύ της επιτροπής και των κρατών μελών. Αναγκαία θεωρείται η δημοσίευση ανάθεσης της σύμβασης.

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός δεν περιορίζεται από το ευρωπαϊκό δίκαιο. Αναφορικά με το εταιρικό δίκαιο, η νομοθεσία κάθε κράτους-μέλους συμμορφώνεται με αυτό. Στόχος, ωστόσο, είναι η εναρμόνιση του εταιρικού δικαίου της εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε.

Επιπλέον, υφίσταται ευρωπαϊκή οδηγία περί σύστασης εταιρίας, δραστηριοτήτων σε περισσότερες από μία χώρες και περί αναδιαρθρώσεως των επιχειρήσεων. Τέλος, σχετικά με την ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού βασικός άξονας είναι η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία.

Εν κατακλείδι, αναλύεται το δίκαιο ηλεκτρονικού εμπορίου. Βασικός αποτρεπτικός παράγοντας της ανάπτυξης του είναι η έλλειψη σαφούς θεσμικού πλαισίου. Μέσω της προσαρμογής των ευρωπαϊκών νομοθετημάτων γίνονται προσπάθειες ένταξης και της Ελλάδας στη νέα εμπορική πραγματικότητα. Εύκολα λοιπόν εξάγεται το συμπέρασμα ότι η Ε.Ε. έχει εντάξει την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου στον ευρωπαϊκό χώρο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

1.1 Εισαγωγικά στοιχεία

1.2 Νομοθεσία για τις Δημόσιες Συμβάσεις

1.2.1 Νόμος 4412/2016

1.2.2 Νόμος 4413/2016 και Συμβάσεις παραχώρησης

1.3 Λοιπές εθνικές Διατάξεις

1.4 Το Δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων

1.5 Δικαστικός έλεγχος και διορθωτικά μέτρα

1.6 Διαδικασίες Διαγωνισμών

1.6.1 Ανοικτή διαδικασία

1.6.2 Κλειστή διαδικασία

1.6.3 Ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση

1.7 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση

1.8 Διαδικασία απευθείας ανάθεσης

1.9 Συνοπτικός Διαγωνισμός

1.9.1 Περιγραφή της διαδικασίας συνοπτικού διαγωνισμού

1.10 Σύναψη Δημοσίων Συμβάσεων

1.10.1 Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με το κοινοτικό δίκαιο

1.10.2 Νέοι όροι στις δημόσιες συμβάσεις

1.10.3 Διαδικασίες σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων

1.10.4 Προσαρμογές και βελτιώσεις στις Δημόσιες συμβάσεις

1.11 Νέος μηχανισμός επίλυσης διαφορών

1.12 Ηλεκτρονικοί κατάλογοι

1.13 Σύμπραξη καινοτομίας

1.14 Ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί

1.15 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2.1 Εταιρικό Δίκαιο

2.2 Νομική βάση

2.3 Στόχοι

2.4 Επιτεύγματα

2.4.1 Ελάχιστες κοινές υποχρεώσεις

2.4.2 Σύσταση εταιρείας, κεφαλαιακές απαιτήσεις και απαιτήσεις κοινοποίησης πληροφοριών

2.4.3 Δραστηριότητες επιχειρήσεων σε περισσότερες από μία χώρες

2.4.4 Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων

2.4.5 Εγγυήσεις που αφορούν στην χρηματοοικονομική κατάσταση των εταιρειών

2.4.6 Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών – Το παράδειγμα του Γιβραλτάρ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΚΑΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

3.1 Θεσμικό Πλαίσιο

3.2 Η Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

3.3 Οδηγία 2000/31/ΕΚ

3.4 Το Π.Δ. για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

3.5 Τομείς που εξαιρούνται από την εφαρμογή του Π.Δ. 131/2003

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την καταγραφή της Ελληνικής νομοθεσίας όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει βάσει των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και επιχειρεί την περιγραφή και επεξήγηση του Δίκαιου της Οικονομίας που θέτει το νομικό πλαίσιο κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ειδικότερα γίνεται αναφορά στις διατάξεις και τις ρυθμίσεις νόμων που ρυθμίζουν θέματα Οικονομικών συναλλαγών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς αγαθών και υπηρεσιών προβάλλει επιτακτική η ανάγκη ύπαρξης ενός αυστηρά καθορισμένου νομικού πλαισίου με σαφή και διακριτά όρια που θα ρυθμίζουν θέματα δημοσιονομικού και εταιρικού περιεχομένου.

Στο 1ο Κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του οποίου συνάπτονται συμβάσεις προμηθειών, παροχής υπηρεσιών και έργων μεταξύ Δημόσιων υπηρεσιών και ιδιωτικών φορέων. Στα πλαίσια αυτά αναφέρεται ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών και ο τρόπος με τον οποίο γίνονται οι προσφυγές, ενώ ταυτόχρονα περιγράφεται η υλοποίηση των ηλεκτρονικών καταλόγων για την απλούστευση των διαδικασιών των διαγωνισμών καθώς επίσης και ορισμένοι εξειδικευμένοι τρόποι σύναψης συμβάσεων, όπως για παράδειγμα μέσω συμπράξεων καινοτομίας, ηλεκτρονικών πλειστηριασμών.

Στο 2ο Κεφάλαιο επιχειρείται η καταγραφή και περιγραφή του νομικού πλαισίου που θέτει το Εταιρικό Δίκαιο μέσω του οποίου ρυθμίζονται ζητήματα οικονομίας διαφόρων επιχειρηματικών φορέων και φυσικών προσώπων που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά. Η ανάλυση του Εταιρικού Δικαίου περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα θεμάτων των επιχειρήσεων από την σύσταση και τη λειτουργία τους μέχρι την αναδιάρθρωση και τον έλεγχο λειτουργίας τους.

Τέλος, δεδομένου ότι διανύουμε την εποχή της τεχνολογίας, στην οποία κυριαρχεί η χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου ως αναπόσπαστου μέσου εργασίας και καθημερινής ενασχόλησης της ανθρώπινης πλειοψηφίας παγκοσμίως, κρίναμε σκόπιμο να συμπεριλάβουμε στο 3ο Κεφάλαιο θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου και συναλλαγών. Στο κεφάλαιο αυτό εστιάζουμε στην ισχύουσα νομοθεσία που διέπει την λειτουργία του ηλεκτρονικού εμπορίου και ρυθμίζει τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά. Ολοκληρώνουμε την εργασία καταγράφοντας τα συμπεράσματα που προέκυψαν αναφορικά

με όλα τα παραπάνω και καταθέτουμε σχετικές προτάσεις για περαιτέρω έρευνα και διερεύνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

1.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Πολλές φορές οι δημόσιοι φορείς και οι υπηρεσίες του κράτους προκείμενου να καλύψουν πάγιες και λειτουργικές ανάγκες και να εκτελέσουν συγκεκριμένες εργασίες χρειάζεται να προβούν στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών.

Επομένως, δημόσια σύμβαση καλείται η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ φορέων του κράτους με τρίτους για την αγορά αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια της λειτουργίας του ευρύτερου δημοσίου φορέα. Στην διακήρυξη της σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να καθορίζει σαφώς τα χαρακτηριστικά, τις προδιαγραφές, τα κριτήρια καταλληλότητας και όλες τις λεπτομέρειες των αγαθών που επιθυμεί να προμηθευτεί ή των υπηρεσιών που ζητά να τις παρασχεθούν. Μετά το στάδιο της επεξεργασίας των προσφορών η αναθέτουσα αρχή επιλέγει την πιο συμφέρουσα οικονομικά προσφορά με την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλοι οι όροι της διακήρυξης (*Ράικος 2014*).

Κάθε δημόσια σύμβαση διέπεται κατά κύριο λόγο από το γενικό δίκαιο των συμβάσεων και ενέχει τη μορφή νομικής δέσμευσης μεταξύ των συμβαλλόμενων. Οι δημόσιοι φορείς οφείλουν να στα πλαίσια της χρηστής διοίκησης του κράτους να αντιμετωπίζουν δίκαια, ισότιμα και χωρίς αποκλεισμούς όλους ενδιαφερόμενους, συνάπτοντας συμβάσεις βάσει των νόμων, των κανονιστικών διατάξεων και του συντάγματος (*Θ.Πανάγος 2009*), (*Ράικος 2014*).

Σε μία δημόσια σύμβαση η αναθέτουσα αρχή είναι ο δημόσιος φορέας ή τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και εταιρίες τα μέλη των οποίων είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα εγκατεστημένα σε ένα κράτος-μέλος της ΕΕ ή σε κράτος- μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή σε τρίτες χώρες που έχουν υπογράψει και έχουν κυρώσει διεθνή συμφωνία για συμβάσεις (ΣΔΣ) (*Ράικος 2014*).

1.2 Νομοθεσία για τις Δημόσιες Συμβάσεις

1.2.1 Ν. 4412/2016

Στην Ελληνική νομοθεσία ορόσημο αποτέλεσαν οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες του έτους 2014 καθώς εξανάγκασαν στη θέσπιση των νόμων 4412/2016 και 4413/2016 επιβάλλοντας μεταρρυθμιστικές διατάξεις στις δημόσιες συμβάσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες που ακολουθήθηκαν είναι:

- α) Η Οδηγία 23/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την απονομή των συμβάσεων παραχώρησης.
- β) Η Οδηγία 24/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ.
- γ) Η Οδηγία 25/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις από φορείς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ενέργειας, των μεταφορών, του ύδατος, των ταχυδρομικών υπηρεσιών κ.α με ταυτόχρονη κατάργηση της Οδηγίας 17/2004 του Ε.Κ.

Ειδικότερα, ο **ν.4412/2016**, ρυθμίζει τις διαδικασίες ανάθεσης των δημόσιων προμηθειών, υπηρεσιών, και συμβάσεων έργων που εκτελούνται με τη μορφή των συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) σε μια ευρεία κλίμακα τομέων του κρατικού μηχανισμού. Οι βασικές διατάξεις που θεσπίστηκαν με το νέο νόμο συνοψίζονται ως εξής (*Κ. Βαρδακαστάνης 2016*).

- Καθορίζονται ενιαίες ρυθμίσεις για τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων για τιμές που αποκλίνουν από τα κατώτατα όρια της κοινοτικής νομοθεσίας.
- Προωθείται η εφαρμογή απλούστευσης διαδικασιών. Για ποσά εκτιμώμενης αξίας μικρότερης των 20.000€ (χωρίς ΦΠΑ) προβλέπεται η άμεση ανάθεση συμβάσεων ενώ για ποσά έως 60.000€ (χωρίς ΦΠΑ) προωθούνται οι συνοπτικές προσφορές.
- Συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) τελούν υπό την επιφύλαξη καταβολής φόρου παρακράτησης 0,02% στο ελληνικό κράτος σε κάθε πληρωμή.
- Θεσπίζεται σύστημα αγορών πλήρους ηλεκτρονικής λειτουργίας με κάθε οικονομικό φορέα που πληροί τα κριτήρια επιλογής.

- Θεσπίζεται διαδικασία ηλεκτρονικών δημοπρασιών για αύξηση του ανταγωνισμού με αναθεωρημένες μειωμένες τιμές προς όφελος του δημοσίου.

- Η πρόσκληση για την υποβολή προσφορών πρέπει να δημοσιεύεται στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ) από τον αρμόδιο αναθέτοντα φορέα.

Από την 1.1.2018 καταργήθηκε η υποχρέωση δημοσίευσης της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος σε δύο ημερήσιες εφημερίδες, ενώ από την 01.01.2021 θα καταργηθεί και η υποχρέωση δημοσίευσης στον τοπικό και περιφερειακό τύπο.

- Ορίζεται η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων. Οι υπάλληλοι της αναθέτουσας αρχής ή της υπηρεσίας προμηθειών δεν πρέπει (άμεσα ή έμμεσα) να έχουν οικονομικό ή οποιοδήποτε προσωπικό συμφέρον, που να υπονοεί την ύπαρξη μεροληψίας, αναξιοκρατίας και παράνομης συναλλαγής που να θέτει σε αμφισβήτηση την όλη διαδικασία.

- Καταρτίζεται ειδικός φάκελος Δημόσιας Σύμβασης, ο οποίος περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον σκοπό της σύμβασης, τους όρους συμμετοχής, τα απαιτούμενα έγγραφα, τις φόρμες συμπλήρωσης στοιχείων, τα οικονομικά στοιχεία (προϋπολογισμός), τα προαπαιτούμενα δικαιολογητικά κ.α.

- Ορίζεται ποσοστό 2% επί της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης ως ποσού εγγύησης συμμετοχής στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Στην περίπτωση των άμεσων συμβάσεων αυτό δεν ισχύει .

- Ειδικά για συμβάσεις σχεδιασμού και συμβάσεις παροχής τεχνικών και επιστημονικών υπηρεσιών, επιτρέπεται η συμμετοχή των οικονομικών διαχειριστών μόνο υπό την προϋπόθεση ότι είναι καταχωρημένοι στο Μητρώο σχεδιαστών ή πιστοποιούνται από αναγνωρισμένο οργανισμό πιστοποίησης

- Το Ευρωπαϊκό Έγγραφο Ενιαίας Προμήθειας (European Single Procurements Document- ESPD), γίνεται δεκτό από την αναθέτουσα αρχή καθώς ενέχει μορφή επικαιροποιημένης υπεύθυνης δήλωσης, που αποδεικνύει την ορθότητα των πιστοποιητικών και επιβεβαιώνει την πλήρωση των κριτηρίων που υπαγορεύει η διακήρυξη.

- Καθορίζονται οι παράμετροι τροποποίησης των συμβάσεων. Οι συμβάσεις μπορούν να τροποποιηθούν κατά τη διάρκεια της ισχύος τους χωρίς να απαιτείται νέα δρομολόγηση της διαδικασίας. Αυστηρός περιορισμός ως προς το παραπάνω είναι η αύξηση της τιμής να μην υπερβαίνει το 50% της αρχικής αξίας της σύμβασης.

Ειδικότερα οι συμβάσεις μπορούν να τροποποιηθούν όταν η συνολική αξία της τροποποίησης είναι κάτω του 10% της αρχικής αξίας όταν πρόκειται για συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών, και κάτω του 15% της αρχικής αξίας όταν πρόκειται για

συμβάσεις έργων.

Τέλος, όταν ένας φορέας που συμμετέχει σε μια διαδικασία ανάθεσης σύμβασης βασίζεται στην στήριξη τρίτου για την εκτέλεση της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές δύναται να απαιτήσουν την από κοινού τους υπευθυνότητα.

1.2.2 Νόμος 4413/2016 και Συμβάσεις παραχώρησης.

Ο νόμος 4413/2016 ενσωματώνει τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 23/2014 καθώς και άλλες κανονιστικές διατάξεις δικονομικού δικαίου. Για πρώτη φορά η ελληνική νομοθεσία αποκτά ένα ενιαίο, ομοιόμορφο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών. Με τον όρο σύμβαση παραχώρησης εννοούμε ένα είδος εταιρικής σχέσης μεταξύ του δημόσιου τομέα και μιας (συνήθως) ιδιωτικής εταιρείας που έχει αποδείξει την προστιθέμενη αξία της σε έναν συγκεκριμένο τομέα, για παράδειγμα στην υλοποίηση έργων υποδομής. Οι παραχωρήσεις αφορούν κυρίως έργα υποδομής και χρησιμοποιούνται σε τομείς που έχουν ευρεία απήχηση στο κοινό και τους πολίτες επηρεάζοντας την ποιότητα της ζωής τους. Πιο συγκεκριμένα μια σύμβαση παραχώρησης μπορεί να αφορά λιμενικές και αερολιμενικές υπηρεσίες, οδικές μεταφορές και συντήρηση οδικών δικτύων, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων κ.τ.λ. Μέσω των παραχωρήσεων κινητοποιούνται ιδιωτικά κεφάλαια και επιστρατεύεται κατάλληλη τεχνογνωσία, δρώντας συμπληρωματικά στις δημόσιες δυνατότητες και τους δημόσιους πόρους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται νέες επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές και υπηρεσίες, χωρίς να αυξάνεται το δημόσιο χρέος.

Ως κατώφλι ισχύος και εφαρμογής των διατάξεων του Ν.4413/2016 ορίζεται το ποσό ίσης ή μεγαλύτερης αξίας των 5.225.000€ για όλες τις συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών. Να σημειώσουμε εδώ ότι συμβάσεις κάτω του ορίου αυτού, εξαιρούνται από την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων του νόμου, ενώ παραχωρήσεις που εκτελούνται με τη μορφή συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) υπόκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου, με τη συμπληρωματική εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3389/200543. (*Κ. Βαρδακαστάνης 2016*).

Ο νόμος περιλαμβάνει τη μέθοδο υπολογισμού της αξίας της παραχώρησης από τις αναθέτουσες αρχές, η οποία είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρηθέντος που

δημιουργείται κατά τη διάρκεια της σύμβασης έναντι του αντικειμένου της παραχώρησης.

Στην περίπτωση παραχώρησης, η αμοιβή της εταιρείας συνίσταται κυρίως στην παραχώρηση της διαχείρισης και της εκμετάλλευσης του έργου ή της υπηρεσίας στην εν λόγω εταιρεία με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος απομείωσης της επένδυσής της. Οι παράμετροι που δύνανται να επηρεάσουν αρνητικά μια εταιρεία ως προς την απόσβεση της επένδυσής της, είναι οι λανθασμένη εκτίμηση της ζήτησης, η κακοδιαχείριση και γενικότερα άλλοι απρόβλεπτοι ή αβέβαιοι παρόντες που δεν συνυπολογίστηκαν κατά τον σχεδιασμό. Η προσπάθεια απλούστευσης του νομικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων στη χώρα μας, με την ενσωμάτωση μεταρρυθμίσεων της αντίστοιχης νομοθεσίας της ΕΕ, κρίνεται εκ πρώτης όψεως επιτυχής. Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων στην πρόσκληση υποβολής προσφοράς για διαδικασίες προμηθειών ή παροχής έργου διευκολύνεται και απλουστεύεται. (*Εγκύκλιος Α.Π. Π1/678 26/03/2013*).

Είναι προφανές, ότι η νέα νομοθετική πρωτοβουλία καθιέρωσε τη διαφάνεια και την αξιοκρατία ενώ ενθάρρυνε την καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς στην σύναψη δημόσιων συμβάσεων.

Ειδικότερα στις παραχωρήσεις, το σαφές ρυθμιστικό πλαίσιο διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ενθάρρυνση σύναψης τέτοιου είδους συμβάσεων που μέχρι πρότινος αντιμετωπίζονταν με ανασφάλεια και σκεπτικισμό. Ωστόσο, η διατήρηση ορισμένων διατάξεων της υπάρχουσας νομοθεσίας, η διαφοροποίηση των κανονισμών για ορισμένες κατηγορίες συμβάσεων, και η ανάγκη έκδοσης διαφόρων διοικητικών πράξεων (Υπουργικές αποφάσεις, προεδρικά διατάγματα, εγκύκλιοι), προκειμένου να διευκρινίζονται κάποιες διατάξεις του νόμου, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην απλούστευση των διαδικασιών γεγονός που αναγάγει την χώρα μας στις πρώτες θέσεις πολυνομίας. Οι νόμοι 4412/2016 και 4413/2016 περιλαμβάνουν σημαντικές ρυθμίσεις για την ανάθεση και εκτέλεση των συμβατικών σταδίων της σύμβασης παραχώρησης χωρίς ωστόσο να στερούν την δυνατότητα ελεύθερης οργάνωσης τη διαδικασίας που θα οδηγήσει στην επιλογή του ανάδοχου. Όπως αναφέραμε και παραπάνω η αναθέτουσα αρχή είναι υποχρεωμένη να δημοσιεύει τις προσκλήσεις υποβολής προσφορών και την ανάθεση συμβάσεων στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ - CEPPR) και στην ιστοσελίδα τους (*Κ.Βαρδακαστάνης 2016*).

Οι Ν. 4413/2016 και Ν. 4412/2016 περιλαμβάνουν ισοδύναμες διατάξεις αναφορικά με τη σύγκρουση συμφερόντων, την ανάγκη οικονομικής υποστήριξης έτερων φορέων, τα αίτια αποκλεισμού και του πλαισίου βάσει του οποίου δύναται να τροποποιηθεί η σύμβαση ή ακόμα και ολόκληρος ο φάκελος της σύμβασης παραχώρησης. (*Βαρδακαστάνης 2016*).

Στην ειδική περίπτωση κατά την οποία έχει συσταθεί οντότητα συγκεκριμένου σκοπού για την εφαρμογή της σύμβασης παραχώρησης, η οντότητα λαμβάνει νομικά τη μορφή της Ανώνυμης Εταιρείας (Α.Ε.), υπό την προϋπόθεση ότι η παραχώρηση είναι αξίας άνω των 5.225.000€. Στην αντίθετη περίπτωση ήτοι για συμβάσεις μικρότερης αξίας των 5.225.000€ η οντότητα λαμβάνει την νομική μορφή είτε Ανώνυμης Εταιρείας (Α.Ε.) ή Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) ή Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας (ΙΚΕ) (Κ.Βαρδακαστάνης 2016)

1.3 Λοιπές εθνικές διατάξεις

Πέραν των ελληνικών κανόνων που έχουν αφομοιώσει τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει μια σειρά εγχώριων διατάξεων οι οποίες για κάποιο λόγο εκφεύγουν του νομικού πλαισίου της ΕΕ Σε κάθε περίπτωση όμως οφείλεται να γίνεται προσπάθεια ώστε οι εθνικές διατάξεις να συμμορφώνονται με τους ευρύτερους κανόνες της ΕΕ ώστε να μπορούν να είναι εκτελεστές από το ελληνικό δίκαιο (Θ. Πανάγος 2009).

1.4 Το Δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων

Η Συμφωνία περί Δημοσίων Συμβάσεων (Σ.Δ.Σ.) του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.), κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 2513/1997 (ΦΕΚ Α'139). Όπως ορίζει το Σύνταγμα στο άρθρο 28 οι διεθνείς συμβάσεις από τη στιγμή που επικυρώνονται με νόμο αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού δικαίου και υπερισχύουν κάθε αντίθετης διάταξης (Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων 2014).

Οι Δημόσιες Συμβάσεις για τα Δημόσια Έργα υπόκεινται στην εφαρμογή της σχετικής ελληνικής νομοθεσίας που περιλαμβάνει εκτός των Ν. 4413/2016 και Ν. 4412/2016, όλες τις εθνικές διατάξεις που προέκυψαν από την ανάγκη να καλυφθούν κάποια σημεία που απουσίαζαν από την υπάρχουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία. Για παράδειγμα δημιουργήθηκαν

διατάξεις που επεκτείνουν την εφαρμογή του νομικού πλαισίου της ΕΕ αναφορικά με συμβάσεις παραχώρησης έργων μη-ευρωπαϊκών διαστάσεων καθώς και με συμβάσεις υπηρεσιών οποιασδήποτε αξίας που εκφεύγουν του νομικού πλαισίου της ΕΕ.

1.4 Δικαστικός έλεγχος και διορθωτικά μέτρα

Στα πλαίσια της γενικότερης διαφθοράς, της μη χρηστής δημόσιας διοίκησης και της επικράτησης της πολυνομίας και κακονομίας προβάλλει αδήριτη η ανάγκη δημιουργίας κατάλληλων διορθωτικών μέτρων και άσκησης ορθού δικαστικού ελέγχου προκειμένου οι δημόσιες συμβάσεις μην πάσχουν νομιμότητας ούτε να μπορούν να προσβληθούν για ιδιοτελή συμφέροντα. Ωστόσο παρατηρείται το εξής οξύμωρο φαινόμενο: οι περισσότερες «κρίσιμες» διοικητικές και δημόσιες συμβάσεις έχουν θεωρητικά κριθεί ως «νόμιμες». Πρόκειται ουσιαστικά για τη λεγόμενη «γκρίζα ζώνη» που προέρχεται από χάσμα του διοικητικού με το ποινικό δίκαιο και που λαϊκά αναφέρονται ως «παραθυράκια του νόμου». Ωστόσο η ψήφιση των νόμων Ν. 2522/1997 και Ν. 2854/2000 (ασφαλιστικά μέτρα στις δημόσιες συμβάσεις) συντέλεσε στην αναμόρφωση του μέχρι τότε ισχύοντος συστήματος παρέχοντας στους συμμετέχοντες σε δημόσιους διαγωνισμούς επαρκή εγγύα προστασίας και διασφάλισης των δικαιωμάτων τους. Οι ως άνω νόμοι έδωσαν την δυνατότητα παρέμβασης σε προσήκοντα χρόνο για προσωρινή δικαστική προστασία, ενώ παράλληλα παρείχαν το δικαίωμα στο δικαστικό όργανο να διατάξει την εφαρμογή προσωρινών μέτρων μέχρι την κύρια εκδίκαση της υπόθεσης.

Η οδηγία 89/665/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2007/66/ΕΚ καθώς και ο Ν.3886/2010 έθεσαν μια σειρά διατάξεων οι οποίες ορίζουν με σαφήνεια τη διαδικασία υποβολής προσφορών και τον τρόπο δικαστικού ελέγχου. Η διαδικασία του δικαστικού ελέγχου προβλέπει τη χρήση προσωρινών μέτρων, την ακύρωση των πράξεων της αναθέτουσας αρχής και την επιβολή αποζημίωσης όπου απαιτείται. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων είναι η έγγραφη κατάθεση προσφυγής/ένστασης από πλευράς των υποψηφίων στον φορέα ανάθεσης. Ο Ν. 3886/2010 ορίζει ρητά στο άρθρο 4 την υποχρέωση απάντησης του φορέα ανάθεσης εντός της αποκλειστικής προθεσμίας των δεκαπέντε (15) ημερών. Μετά το πέρας της προθεσμίας ο υποψήφιος δύναται να προσφύγει με αίτημά του στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Εφόσον το

αίτημα γίνει αποδεκτό και ο φορέας ανάθεσης αφηγήσει τα προσωρινά μέτρα και προβεί στην υπογραφή της σύμβασης, ο υποψήφιος οφείλει να υποβάλει αίτηση ακύρωσης της σύμβασης και να απαιτήσει αποζημίωση σύμφωνα με το άρθρο 9 του Νόμου 3886/2010. Η προσωρινή δικαστική προστασία απαλλάσσετε από τις προϋποθέσεις του κοινού δικονομικού δικαίου με αποτέλεσμα να επιλύονται ταχέως οι διαφορές μεταξύ των συμβαλλόμενων. Ο αριθμός αιτήσεων της προσωρινής δικαστικής προστασίας από την έναρξη ισχύος του νόμου καταδεικνύει την ευεργετική του μορφή (Α. Γέροντας 2009).

Με την από 4.12.2012 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου και των Ν. 4146/2013 και Ν. 4198/2013, επιβλήθηκε απαίτηση καταβολής παραβόλου στα ασφαλιστικά μέτρα που είναι ανάλογο του ύψους προϋπολογισμού της σύμβασης. Ακολούθως εκδόθηκε ο Ν. 4821/ 2014 «Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, οργανωτικά θέματα Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις», στο δεύτερο μέρος του οποίου υπάρχουν διατάξεις του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, με τις οποίες επιχειρήθηκε να ενοποιηθεί και να αναδιαρθρωθεί το σύνολο της νομοθεσίας των δημοσίων συμβάσεων ενώ συγχρόνως θεσπίστηκε κατώτατο και ανώτατο όριο παραβόλου για την προδικαστική προσφυγή. Η καταβολή του παραβόλου γίνεται με την κατάθεση της προδικαστικής προσφυγής ενώπιον της αρμόδιας υπηρεσίας που είναι η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων. Παράλληλα ορίζονται:

1.Εγγύηση Συμμετοχής

Η κατάθεση εγγυητικής επιστολής συμμετοχής από πλευράς των συμμετεχόντων θα πρέπει να καλύπτει το 5% της προϋπολογισθείσας δαπάνης των προσφερόμενων ειδών/υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α (ή 2% χωρίς Φ.Π.Α).

Η εγγύηση συμμετοχής καταπίπτει, αν ο υποψήφιος αποσύρει την προσφορά του κατά τη διάρκεια ισχύος αυτής, αν παρέχει ψευδή στοιχεία, αν δεν προσκομίσει εγκαίρως τα προβλεπόμενα στα έγγραφα της σύμβασης δικαιολογητικά ή δεν προσέλθει εγκαίρως για υπογραφή της σύμβασης. Η εγγύηση συμμετοχής επιστρέφεται στον υποψήφιο που κριθεί ανάδοχος με την προσκόμιση της εγγύησης καλής εκτέλεσης.

2. Εγγύηση Καλής Εκτέλεσης

Ο υποψήφιος που κρίθηκε ως ανάδοχος είναι υποχρεωμένος, το αργότερο κατά την υπογραφή της σύμβασης, να καταθέσει Εγγυητική Επιστολή Καλής εκτέλεσης, το ύψος της οποίας αντιστοιχεί σε ποσοστό 10% του συνολικού συμβατικού τιμήματος μη συμπεριλαμβανομένου

του Φ.Π.Α. Η εγγύηση καλής εκτέλεσης της Σύμβασης επιστρέφεται μετά την οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή του συνόλου του αντικειμένου της σύμβασης και έπειτα από εκκαθάριση τυχόν απαιτήσεων από τους δυο συμβαλλόμενους. Αντιθέτως, η εγγύηση καλής εκτέλεσης καταπίπτει στην περίπτωση παράβασης των όρων της σύμβασης.

Ποινικές Ρήτρες

Ο ν.3669/2008 στο άρθρο 49 προβλέπει ποινικές ρήτρες για παραβίαση προθεσμιών έργου. Στην παράγραφο 1 ορίζονται ποινικές ρήτρες οι οποίες καταπίπτουν υπέρ του κυρίου του έργου, αν ο ανάδοχος υπερβεί, με υπαιτιότητά του, τη συνολική και τις τυχόν τεθείσες τμηματικές προθεσμίες. Στην παράγραφο 2 η ποινική ρήτρα που επιβάλλεται στον ανάδοχο για κάθε ημέρα υπέρβασης της συνολικής προθεσμίας ορίζεται σε δεκαπέντε τοις εκατό (15%) της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου και επιβάλλεται για αριθμό ημερών ίσο με το είκοσι τοις εκατό (20%) της προβλεπόμενης από τη σύμβαση αρχικής συνολικής προθεσμίας. Για τις επόμενες ημέρες μέχρι ακόμα δεκαπέντε τοις εκατό (15%) της αρχικής συνολικής προθεσμίας, η ποινική ρήτρα για κάθε ημέρα ορίζεται σε είκοσι τοις εκατό (20%) της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου. Ποινικές ρήτρες που επιβάλλονται για τη μη τήρηση της τελικής προθεσμίας δεν μπορούν ωστόσο να υπερβούν το ποσό του 6% της συνολικής αξίας της σύμβασης (εξαιρουμένου του ΦΠΑ).

1.6 Διαδικασίες Διαγωνισμών

Συχνά οι δημόσιοι φορείς ανάθεσης όταν έχουν να πραγματοποιήσουν συμβάσεις αυξημένης πολυπλοκότητας (π.χ προμήθειες με εξειδικευμένα τεχνικά χαρακτηριστικά και προδιαγραφές) επιστρατεύουν συμβούλους, εμπειρογνώμονες και ειδικά καταρτισμένο προσωπικό προκειμένου να διασφαλίσουν την αρτιότητα των διακηρύξεων και να επιλέξουν τις κατάλληλες διαδικασίες διενέργειας διαγωνισμών. Οι κυριότερες διαδικασίες που μπορεί να πραγματοποιήσει ένας δημόσιος φορέας για την ανάθεση μιας δημόσιας σύμβασης

καταγράφονται παρακάτω.

1. Ανοικτή διαδικασία
2. Κλειστή διαδικασία
3. Διαδικασίες με διαπραγμάτευση
4. Συμπράξεις καινοτομίας

Η Οδηγία 2014/24/ΕΕ περιγράφει τις μορφές που μπορεί να έχουν οι διαδικασίες διαγωνισμών τα κύρια χαρακτηριστικά των οποίων παραθέτουμε παρακάτω.

1.6.1 Ανοικτή διαδικασία

Η ανοικτή διαδικασία διαγωνισμού περιλαμβάνει την δημόσια πρόσκληση από τον αναθέτων φορέα και απευθύνεται σε απεριόριστο αριθμό επιχειρήσεων που επιθυμούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον υποβολής προσφοράς. Η υποβολή προσφοράς σηματοδοτεί την αποχή των όρων της διακήρυξης από τους ενδιαφερόμενους.

Ως ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών (προθεσμία δικαιώματος υποβολής προσφορών) ορίζεται το χρονικό διάστημα των τριανταπέντε (35) ημερών από την ημερομηνία έκδοσης της προκήρυξης του διαγωνισμού. Σε περίπτωση στοιχειοθετημένης αιτιολογίας έκτακτης ανάγκης ο αναθέτων φορέας δύναται να καθορίσει προθεσμία που δεν είναι μικρότερη από δεκαπέντε (15) ημέρες.

Μια ανοικτή διαδικασία προσφέρει ένα πεδίο ανταγωνισμού και διαφάνειας που είναι ευρύτερο από τις κλειστές διαδικασίες.

1.6.2 Κλειστή διαδικασία

Η κλειστή διαδικασία, περιλαμβάνει την δημόσια πρόσκληση από τον αναθέτων φορέα και απευθύνεται σε απεριόριστο αριθμό επιχειρήσεων που επιθυμούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον υποβολής ανταγωνιστικής προσφοράς. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει αίτηση συμμετοχής στο πλαίσιο προκήρυξης διαγωνισμού παρέχοντας τις

πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή. Ως ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών (προθεσμία δικαιώματος υποβολής προσφορών) ορίζεται το χρονικό διάστημα των τριάντα (30) ημερών και άρχεται από την επομένη της ημερομηνίας έκδοσης της προκήρυξης του διαγωνισμού. Σε περίπτωση στοιχειοθετημένης αιτιολογίας έκτακτης ανάγκης ο αναθέτων φορέας δύναται να καθορίσει προθεσμία που δεν είναι μικρότερη από δεκαπέντε (15) ημέρες.

Μόνο οι επιχειρήσεις που προσκλήθηκαν από τον αναθέτοντα φορέα, μετά την εξέταση των παρεχόμενων πληροφοριών μπορούν να υποβάλουν προσφορά. Ο αναθέτων φορέας βάσει δικών του κριτηρίων έχει τη δυνατότητα να περιορίσει τον αριθμό των υποψηφίων που θεωρεί κατάλληλους για να υποβάλουν προσφορά. Με λίγα λόγια σε μια κλειστή διαδικασία μπορεί να συμμετάσχει οποιοσδήποτε, αλλά μόνον όσοι προεπιλεγούν μπορούν να υποβάλουν προσφορές.

1.6.3 Διαδικασία με διαπραγμάτευση ανταγωνιστικού χαρακτήρα

Στις διαδικασίες με διαπραγμάτευση ανταγωνιστικού χαρακτήρα μπορεί να συμμετάσχει οποιοσδήποτε, ωστόσο μόνο όσοι προεπιλεγούν θα κληθούν να υποβάλουν αρχικές προσφορές και να λάβουν μέρος σε διαπραγμάτευση.

Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη διαδικασία μόνον όταν οι διαπραγματεύσεις είναι αναγκαίες λόγω της ειδικής ή πολύπλοκης φύσης της προμήθειας ή του έργου. Αντιθέτως σε κρίσιμους εθνικούς τομείς όπως είναι η άμυνα και η ασφάλεια, η εκμετάλλευση της ενέργειας, του ύδατος και των μεταφορών η διαδικασία αυτή συνιστά πάγια τακτική. Υπάρχουν δύο τύποι διαδικασίας με διαπραγμάτευση:

- α) Η διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού
- β) Η διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού

Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ανέρχεται σε 30 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης ή, εάν ως μέσο προκήρυξης του διαγωνισμού χρησιμοποιείται η προκαταρκτική προκήρυξη, από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος.

1.6.4 Σύμπραξη καινοτομίας

Στις συμπράξεις καινοτομίας, οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει αίτηση συμμετοχής έπειτα από προκήρυξη σύμβασης, παρέχοντας τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή.

Οι συμπράξεις καινοτομίας λαμβάνουν κυρίως χώρα όταν υπάρχει η ανάγκη ένα καινοτόμου προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου, που δεν υφίσταται στην υπάρχουσα αγορά.

Οι παρεχόμενες πληροφορίες θα πρέπει να είναι προσδιορισμένες με σαφήνεια, ώστε η αναθέτουσα αρχή να μπορεί να λάβει τις κατάλληλες αποφάσεις υλοποίησης του έργου όπως για παράδειγμα αν θα σχηματίσει σύμπραξη καινοτομίας με έναν ή περισσότερους εταίρους. Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ανέρχεται σε 30 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης. Στη διαδικασία μπορούν να συμμετάσχουν μόνον οι οικονομικοί φορείς που έχουν προσκληθεί από την αναθέτουσα αρχή, κατόπιν της αξιολόγησης των πληροφοριών που έχουν υποβληθεί. Τα άρθρα 85 και 87 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ αναφέρουν αντίστοιχα ότι ο αναθέτων φορέας μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των υποψηφίων επιλέγοντας τους κατά την κρίση του πιο κατάλληλους ενώ ανάδοχος ορίζεται αποκλειστικά ο έχων την πλέον συμφέρουσα οικονομική προσφορά στο πλαίσιο βέλτιστης σχέσης ποιότητας-τιμής.

1.6.5 Ανταγωνιστικός διάλογος

Η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου, δίνει το δικαίωμα αίτησης συμμετοχής σε κάθε ενδιαφερόμενο φορέα μετά τη δημοσίευση της προκήρυξης της σύμβασης. Οι συμμετέχοντες οφείλουν να παρέχουν όλες τις σχετικές πληροφορίες που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή. Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ανέρχεται σε 30 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης. Κατόπιν επεξεργασίας και αξιολόγησης των πληροφοριών που έχουν παρασχεθεί η αναθέτουσα αρχή προσκαλεί σε διάλογο μόνο όσους έχει επιλέξει. Όπως ισχύει και στις παραπάνω διαδικασίες διαγωνισμών οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να περιορίζουν τον αριθμό των κατάλληλων υποψηφίων οι οποίοι προσκαλούνται να συμμετάσχουν στη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 85.

Ο αναθέτων φορέας οφείλει να εξασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του διαλόγου, και να λειτουργεί εχέμυθα ως προς προτεινόμενες λύσεις και εμπιστευτικές πληροφορίες που του κοινοποιούν οι ενδιαφερόμενοι.

Τροποποιήσεις των αρχικών όρων της σύμβασης (π.χ ύψος χρηματοδότησης, αλλαγή προθεσμιών, αλλαγές τεχνικών προδιαγραφών προϊόντων), γίνονται μετά από εξαιρετικές περιπτώσεις καθώς δημιουργούν σύγχυση και ενδέχεται να πλήξουν το κύρος και την αξιοπιστία της αναθέτουσας αρχής.

Οι αναθέτουσες αρχές διεξάγουν διάλογο με όλους τους επιλεγέντες συμμετέχοντες για όλες τις παραμέτρους της δημόσιας σύμβασης αντιμετωπίζοντας με ισότητα και ισονομία όλους τους συμμετέχοντες φορείς. Στο τελικό στάδιο του διαλόγου πρέπει να έχουν προταθεί αρκετές λύσεις έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων. Όταν η αναθέτουσα αρχή εντοπίσει προτεινόμενες λύσεις που εξυπηρετούν τις ανάγκες και ικανοποιούν τις απαιτήσεις του αντικειμένου της σύμβασης οφείλει να ολοκληρώσει τον διάλογο. Ζητείται από τους εναπομείναντες συμμετέχοντες φορείς να υποβάλουν τις τελικές προσφορές τους βάσει των λύσεων που παρουσιάστηκαν. Ανάδοχος ορίζεται ο φορέας με την πλέον συμφέρουσα οικονομική προσφορά που ικανοποιεί το κριτήριο βέλτιστης σχέσης ποιότητας-τιμής, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 87 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (*Ράικος 2014*).

1.7 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση

Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού εφαρμόζονται μόνο στις ειδικές περιπτώσεις και στις περιπτώσεις που αναφέρονται ρητά στο άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ .Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν πρέπει να επιτρέπουν την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής σε καμία άλλη περίπτωση.

Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις καταφεύγοντας στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση στις ειδικές περιπτώσεις που περιγράφονται παρακάτω:

- Αποτυχημένης έκβασης της ανοικτής ή της κλειστής διαδικασίας, της απουσίας υποβληθέντων προσφορών κάποια προσφορά ή αίτηση συμμετοχής ή κάποια από τις προσφορές ή αιτήσεις συμμετοχής που έγιναν δεν είναι κατάλληλες, εφόσον δεν έχουν τροποποιηθεί από την αναθέτουσα αρχή οι αρχικοί όροι της σύμβασης.
- Υπάρχει δυνατότητα παροχής του αντικειμένου της σύμβασης από έναν και μόνο φορέα.
- Όταν υπεισέρχονται απρόβλεπτοι, έκτακτοι λόγοι που οδηγούν σε απόκλιση των αρχικών χρονοδιαγραμμάτων.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να τονίσουμε ότι προσφυγή σε διαδικασίες με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση οφείλεται να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή και μόνο όταν υφίστανται οι ειδικές περιπτώσεις που περιγράφηκαν παραπάνω. Σε κάθε άλλη περίπτωση η προσφυγή στη διαδικασία αυτή χαρακτηρίζεται καταχρηστική, καθώς υπονοεί την ύπαρξη αδιαφάνειας και επιλεκτικής πρόσβασης στη διαδικασία υποβολής προσφορών. Κάτι τέτοιο έχει ιδιαίτερος υπογραμμιστεί από την ισχύουσα νομολογία που θέτει αυστηρές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα έτσι ώστε να νομιμοποιείται η αναθέτουσα αρχή να προβαίνει στην απευθείας ανάθεση. Συγχρόνως το ΔΕΕ ασκεί αυστηρούς ελέγχους οι οποίοι στοχεύουν στην εκτίμηση του εάν η αναθέτουσα αρχή «ενεργούσε με επιμέλεια και αν μπορούσε νομίμως να θεωρήσει ότι πληρούνται οι όροι (για προσφυγή στη διαδικασία αυτή)» (Fastweb, C-19/13, ΕΕ: C: 2014: 2194, παρ. 50). Συνεπώς, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτή η διαδικασία πρέπει να θεωρηθεί ως εξαιρετική (Ράικος 2014).

Το άρθρο 26 παράγραφος 6 της Οδηγίας 2014/24, ορίζει ότι τα κράτη μέλη δεν επιτρέπουν την εφαρμογή των εν λόγω διαδικασιών σε άλλες περιπτώσεις εκτός εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 32 της Οδηγίας, προκειμένου να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

1.8 Διαδικασία απευθείας ανάθεσης

Η διαδικασία της «απευθείας ανάθεσης» δυνάμει του άρθρου 2 (παρ. 1, περιπτ. 31) του Ν. 4412/2016 δίνει τη δυνατότητα στους αναθέτοντες φορείς να αναθέτουν στον φορέα της επιλογής τους το αντικείμενο της σύμβασης κατόπιν έρευνας της αγοράς. Για την διαδικασία της απευθείας ανάθεσης δεν απαιτείται εκ των προτέρων δημοσιότητα.

Οι συμβάσεις μελετών μπορούν να υπόκεινται στην διαδικασία απευθείας ανάθεσης όταν ο συνολικός προϋπολογισμός δεν ξεπερνά το 10% των πιστώσεων της Αναθέτουσας Αρχής κατ' έτος. Στις περιπτώσεις εκπόνησης τεχνικών μελετών για λογαριασμό οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) μικρής εμβέλειας για τους οποίους, ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός των τεχνικών μελετών δεν επιτρέπει την κάλυψη της ως άνω προϋπόθεσης θα πρέπει να ακολουθείτε η διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού, ακόμη και αν ο προϋπολογισμός της μελέτης είναι μικρότερος των 20.000 €, προκειμένου η σύμβαση ανάθεσης να μην πάσχει νομιμότητας και να μην μπορεί να προσβληθεί με σκοπό την ακύρωσή της.

Για παράδειγμα αν ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός του Δήμου για μελέτες είναι 180.000 € και η προεκτίμηση αμοιβής της μελέτης οδηγεί σε προϋπολογισμό με ΦΠΑ 19.000 €, τότε δεν μπορεί να γίνει απ' ευθείας ανάθεση μέσω καταλόγου και πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού παρότι δεν υπερβαίνει τα 20.000 € χωρίς ΦΠΑ. Συχνά για δημόσιες συμβάσεις έργων και μελετών απαιτούνται εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Προκειμένου λοιπόν η αναθέτουσα αρχή να μπορεί να προβεί στην απευθείας ανάθεση, όπου απαιτείται, δημοσιεύει επάφαξ μια φορά κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους πρόσκληση ανά κατηγορία έργων/ υπηρεσιών/μελετών και για διάστημα είκοσι (20) ημερών, ώστε να καταρτίσει καταλόγους ενδιαφερόμενων. Βάσει του Ν. 4412/2016, άρθρο 118 παρ.5, παρέχεται η δυνατότητα στον αναθέτων φορέα να θέτει στην πρόσκληση ειδικές προδιαγραφές και απαιτήσεις ,ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης, στους ενδιαφερόμενους συμμετέχοντες που επιθυμούν να εγγραφούν στους καταλόγους.

1.9 Συνοπτικός Διαγωνισμός

Ως «συνοπτικός διαγωνισμός» νοείται η απλοποιημένη διαδικασία ανάθεσης στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 117 και 327 του Ν. 4412/2016 (άρθρο 2, παρ.1, περιπτ. 30). Η προσφυγή στη διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ.

1.9.1 Περιγραφή της διαδικασίας συνοπτικού διαγωνισμού

Προκειμένου ένας δημόσιος φορέας να μπορεί να προβεί στην διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού οφείλει να πραγματοποιήσει μια ακολουθία συγκεκριμένων δράσεων και ενεργειών και ειδικότερα *(Οδηγός προς Δήμους και Φορείς τους για την εφαρμογή του Ν.4412/2016)*.

- Η αρμόδια υπηρεσία της εκάστοτε αναθέτουσας αρχής συντάσσει και εκδίδει την απόφαση ανάθεσης της σύμβασης με συνοπτικό διαγωνισμό και εγκρίνει και τα απαιτούμενα έγγραφα.
- Δημιουργείται Φάκελος Δημόσιας Σύμβασης όπως προβλέπεται στο άρθρο 45 του Ν. 4412/2016 ο οποίος ενημερώνεται σε όλα τα στάδια αυτής.
- Η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει τη διακήρυξη σύμφωνα με το άρθρο 66 του Ν. 4412/2016.
- Συντάσσονται τα τεύχη της σύμβασης περιλαμβάνουν την συγγραφή υποχρεώσεων και το Τυποποιημένο Έντυπο.
- Υπεύθυνης Δήλωσης (Τ.Ε.Υ.Δ.) του άρθρου 79 παρ. 4 του νόμου, το Έντυπο οικονομικής προσφοράς. Ταυτόχρονα οριστικοποιούνται το Τεύχος τεχνικών δεδομένων και η Προεκτίμηση της αμοιβής.
- Η διακήρυξη του συνοπτικού διαγωνισμού αναρτάται στο ΚΗΜΔΗΣ λαμβάνοντας Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης Μητρώου (ΑΔΑΜ). Συγχρόνως δημοσιεύεται στον ιστότοπο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ», όπως προβλέπει ο Ν. 3861/2010. Όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω παραμένει σε ισχύ έως τις 31/12/2020 η υποχρέωση δημοσίευσης Περίληψης της Διακήρυξης στον Τύπο ημερήσιας ή εβδομαδιαίας κυκλοφορίας σε επίπεδο δήμου ή νομού.
- Ως ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας του συνοπτικού διαγωνισμού λαμβάνεται η ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ και βάσει αυτής ορίζεται το μέγιστο χρονικό διάστημα κατάθεσης υποψηφιοτήτων και προσφορών.
- Η αρμόδια υπηρεσία του δημόσιου φορέα ανάθεσης οφείλει να ορίσει με απόφαση την Επιτροπή Διαγωνισμού (ορισμός Προέδρου και μελών) σύμφωνα με τα άρθρα 221 & 344 του Ν. 4412/2016, και δυνάμει των διατάξεων του «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας» (Ν. 2690/1999).
- Η υποβολή των προσφορών από πλευράς των υποψηφίων γίνεται έγχαρτα και πάντοτε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της διακήρυξης. Στην περίπτωση κατά την οποία έχει υποβληθεί μόνο μια προσφορά δεν προκύπτει κώλυμα της διαδικασίας του διαγωνισμού. Οι κατάθεση των προσφορών γίνεται εντός της τεθείσας αποκλειστικής

προθεσμίας είτε με φυσική παρουσία του ενδιαφερόμενου είτε με ταχυδρομική αποστολή με ένδειξη «με απόδειξη» στο γραφείο πρωτοκόλλου της αναθέτουσας αρχής.

- Ως ελάχιστη προθεσμία παραλαβής προσφορών τίθεται το χρονικό διάστημα των δώδεκα (12) ημερών αρχόμενο από την ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ σύμφωνα με άρθρο 121, παρ. 1γ του Ν.4412/2016.

- Η αποσφράγιση του φακέλου των δικαιολογητικών συμμετοχής που περιλαμβάνει το φάκελο των τεχνικών προσφορών και τον φάκελο των οικονομικών προσφορών μπορεί να γίνει με δημόσια συνεδρίαση και παρουσία των ενδιαφερόμενων, σύμφωνα με την κρίση της επιτροπής διαγωνισμού και πάντοτε βάσει των όρων της Διακήρυξης.

- Όταν ο γραμματέας συντάξει το πρακτικό και εγκριθεί από τον Πρόεδρο και τα μέλη της Επιτροπής Διαγωνισμού οφείλει να το κοινοποιήσει με κάθε πρόσφορο τρόπο στους υποψηφίους όπως ορίζεται στο άρθρο 105 παρ.2 του Ν. 4412/2016.

- Η Επιτροπή του Διαγωνισμού προβαίνει στην επεξεργασία και αξιολόγηση των προσφορών, και όταν καταλήξει στον υποψήφιο που πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να κηρυχθεί ανάδοχος, του ζητά εγγράφως εντός προθεσμίας 15 ημερών να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά που προβλέπονται στο άρθρο 103 του Ν. 4412/2016.

- Ακολουθεί ο έλεγχος των δικαιολογητικών, η σύνταξη πρακτικού και η διαβίβαση του φακέλου στην αρμόδια αρχή του φορέα (π.χ Διεύθυνση Προμηθειών, Υπηρεσία Οικονομικής Επιτροπής κ.α) για την οριστική λήψη απόφασης που σηματοδοτεί την ολοκλήρωση του διαγωνισμού είτε με κήρυξη του προσωρινού αναδόχου ως εκπτώτου, είτε για την κατακύρωση της σύμβασης, είτε για τη ματαίωση της διαδικασίας. Τα αποτελέσματα του ελέγχου των δικαιολογητικών επικυρώνονται με την Απόφαση κατακύρωσης.

- Η απόφαση κατακύρωσης κοινοποιείται μαζί με το σύνολο των πρακτικών συνεδρίασης της Επιτροπής σε όλους τους συμμετέχοντες υποψηφίους με κάθε πρόσφορο τρόπο, όπως με τηλεομοιοτυπία, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κ.λπ., επί αποδείξει.

- Η Απόφαση κατακύρωσης αναρτάται στους αντίστοιχους ιστότοπους του ΚΗΜΔΗΣ και της ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ.

1.10 Σύναψη Δημοσίων Συμβάσεων

1.10.1 Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με το κοινοτικό δίκαιο

Όπως ήδη αναφέραμε παραπάνω, οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες του έτους 2014 ήτοι οι 2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ, αποτέλεσαν το εφαλτήριο για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας σε αυτές. Στις 8 Αυγούστου 2016 ψηφίστηκε στη Βουλή το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Οικονομίας που αφορά στην ανάθεση των συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών, στις δημόσιες συμβάσεις προς αντικατάσταση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, και στις συμβάσεις που συνάπτονται στους τομείς των υδάτων, των μεταφορών, της ενέργειας, και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (*Τροποποίηση του Ν.499/2012/Α'250*)

1.10.2 Νέοι όροι στις δημόσιες συμβάσεις

Οι νέοι όροι στις δημόσιες συμβάσεις που επέβαλε το νέο «πακέτο» των οδηγιών της ΕΕ «τέταρτης γενιάς» εγκρίθηκε στις 26 Φεβρουαρίου και περιλαμβάνει αναλυτικά (*Ράικος 2014*):

- α) την Οδηγία 2014/23 της 26ης Φεβρουαρίου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναφορικά με τη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης.
- β) την Οδηγία 2014/24 της 26ης Φεβρουαρίου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.
- γ) την Οδηγία 2014/25 της 26ης Φεβρουαρίου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αναφορικά με την προμήθεια από φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2014/17/ΕΚ.

Η ισχύ των νέων Οδηγιών αρχόμενη από την 17η Απριλίου του 2014, έθεσε την ανάγκη συμμόρφωσης και αφομοίωσης των οδηγιών εντός της εσωτερικής νομοθεσίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως τις 18 Απριλίου 2016.

Πιο συγκεκριμένα με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ τέθηκαν οι βάσεις για την παραχώρηση της ελεύθερης διαχείρισης στους δημόσιους φορείς ανάθεσης ενώ ταυτόχρονα καθιερώθηκε η προστασία των υποψηφίων φορέων σε διαγωνισμούς δημοσίων συμβάσεων από φαινόμενα επιλεκτικής μεταχείρισης, αδιαφάνειας και παράτυπης συναλλαγής. Ωστόσο η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας υπόκειται σε περιορισμούς καθώς εφαρμόζεται μόνο σε παραχωρήσεις αξίας μεγαλύτερης ή ίσης των 5.186.000 ευρώ, ενώ σύμφωνα με την Οδηγία 25/2014/ΕΕ τομείς που επηρεάζουν το βίο του κοινωνικού συνόλου όπως το νερό, η ενέργεια, οι υπηρεσίες μεταφορών και ταχυδρομείου εξαιρούνται.

Επιπρόσθετα η Οδηγία 25/2014/ΕΕ θέτει σαφή όρια διάκρισης ανάμεσα στις έννοιες της αναθέτουσας αρχής και του αναθέτων φορέα καθώς η πρώτη περίπτωση περιλαμβάνει της υπηρεσίες του στενού δημόσιου τομέα καθώς και φορέων Νομικού Προσώπου Δημοσίου Τομέα (Ν.Π.Δ.Δ.) ενώ η δεύτερη οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Ειδικότερα για τις συμβάσεις παραχώρησης η αναθέτουσα αρχή λειτουργεί ελεύθερα ως προς την επιλογή των υποψηφίων με σκοπό την απλούστευση της όλης διαδικασίας και την μείωση του χρόνου απόκρισης των ενδιαφερόμενων φορέων (*Ράικος 2014*)

Τέλος η Οδηγία 24/2014/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 26 Φεβρουαρίου, κατάργησε την μέχρι τότε ισχύουσα Οδηγία 2004/18/ΕΚ για τις δημόσιες συμβάσεις, εισάγοντας μία καινούργια φόρμα στη διαδικασία ανάθεσης και θεσπίζοντας παράλληλα τους κανόνες και τις προϋποθέσεις που διέπουν μια σύμβαση από την σύνταξη της διακήρυξης μέχρι το στάδιο της εκτέλεσης.

1.10.3 Διαδικασίες σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων

Για την επιτυχή και αποτελεσματική έκβαση μιας δημόσιας σύμβασης, καθοριστικό ρόλο παίζει η επιλογή της κατάλληλης διαδικασίας από την αναθέτουσα αρχή. Βάσει των διατάξεων του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011 καθορίζονται τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή και είναι:

- α) Συμψηφισμός των αναγκών της αναθέτουσας αρχής και των άμεσα διαθέσιμων λύσεων.
- β) Ύπαρξη ανάγκης ειδικού σχεδιασμού και αναζήτησης καινοτόμων λύσεων.

γ) Στάθμιση ειδικών παραγόντων που υπεισέρχονται και επηρεάζουν την σύμβαση και έχουν να κάνουν με τη φύση, την νομική υπόσταση, την πολυπλοκότητα, τους πιθανούς κινδύνους, τα οικονομικά χαρακτηριστικά κ.α και που υπαγορεύουν τους όρους οργάνωση και διαπραγμάτευσης (Κ. Γιαννακόπουλος 2003).

δ) Υποβολή μόνο μη κανονιστικών προσφορών (Κ. Γιαννακόπουλος 2003)

Τέλος, στην περίπτωση, όπου τα τεχνικά χαρακτηριστικά και οι τεχνικές προδιαγραφές δεν δύνανται να καθοριστούν εκ προοιμίου με σαφήνεια από την αναθέτουσα αρχή, μπορεί να προσφύγει σε ευρωπαϊκή τεχνική αξιολόγηση που αναλαμβάνει ανεξάρτητη τεχνική επιτροπή.

(i) Εταιρική σχέση για την καινοτομία

Ορισμένες φορές προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας ενός καινοτόμου αντικειμένου σύμβασης είτε αυτό είναι προϊόν, έργο ή υπηρεσία, καθώς δεν υπάρχει δυνατότητα εντοπισμού τους στην διαθέσιμη αγορά. Οι παραπάνω λόγοι συνηγορούν στην ανάγκη προσφυγής της αναθέτουσας αρχής στην διαδικασία εταιρικής σχέσης για την καινοτομία, μέσω προκήρυξης διαγωνισμού η οποία θα προσδιορίζει επακριβώς τις ελάχιστες απαιτήσεις που θα πρέπει να πληρούν οι συμμετέχοντες. Η διαδικασία της εταιρικής σχέσης παρέχει την δυνατότητα διαπραγμάτευσης της αρχικής και των επόμενων προσφορών που θα υποβληθούν προκειμένου μέσω της ανατροφοδότησης να γίνουν οι κατάλληλες βελτιώσεις πριν την κατάθεση της τελικής προσφοράς.

(ii) Διαδικασία ανάθεσης

Συμπληρωματικά με τα όσα έχουμε αναφέρει σε προηγούμενες παραγράφους σχετικά με τις διαδικασίες ανάθεσης, πρέπει να επισημάνουμε ότι:

(α) Για ποσά άνω των 60.00 η δημόσια διαδικασία του διαγωνισμού είναι ανοικτή και συνήθως ηλεκτρονική ενώ σε αντίθετη περίπτωση διεξάγεται συνοπτικός διαγωνισμός

(β) Μέσω της διαδικασίας της διαπραγμάτευσης η Οδηγία προσβλέπει στην αύξηση του ανταγωνισμού.

(iii) Κανόνες σχετικά με την εκτέλεση της σύμβασης

Πολλές φορές λόγω απρόβλεπτων παραγόντων που υπεισέρχονται κατά την διάρκεια μιας σύμβασης δημιουργείται η ανάγκη τροποποίησης αυτής. Πιο συγκεκριμένα, οι τροποποιήσεις λαμβάνουν χώρα όταν:

- α) Έχουν προβλεφθεί στα έγγραφα της αρχικής προμήθειας.
- β) Οι τροποποιήσεις δεν είναι σημαντικές.
- γ) Κρίνεται σκόπιμη η αλλαγή του αντισυμβαλλομένου για συγκεκριμένους λόγους αλλά δεν είναι δυνατή καθώς θα προκαλούσε σημαντική καθυστέρηση στην όλη διαδικασία και η αναδιάρθρωση του κόστους για την αναθέτουσα αρχή θα ήταν απαγορευτική.
- δ) Οι ανάγκες για τροποποίηση προκύπτουν μετά από συμβάντα που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν εξ' αρχής από την αναθέτουσα αρχή.
- ε) Δεν προκαλούν μεταβολή στη φύση της σύμβασης και πρόσθετη αύξηση της τιμής δεν ξεπερνά το 50% της αρχικής αξίας της σύμβασης.
- στ) Είναι δυνατή η αντικατάσταση του αρχικού αντισυμβαλλόμενου με έναν νέο υπό προϋποθέσεις.
- ζ) Λαμβάνουν χώρα νέα έργα, πρόσθετες υπηρεσίες και νέες προμήθειες τα οποία κρίνονται απαραίτητα από τον ανάδοχο.

Ωστόσο οι τροποποιήσεις που κρίνονται σημαντικές και δεν μπορούν να αγνοηθούν με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προκαλέσουν τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης είναι:

- Τροποποιήσεις που καθιστούν τη συμφωνία-πλαίσιο ή τη σύμβαση διαφορετικής φύσης και χαρακτήρα από την αρχική.
- Τροποποιήσεις οι οποίες αν είχαν προβλεφθεί στην αρχή της διαδικασίας θα είχαν αλλάξει τα δεδομένα συμμετοχής άλλων υποψηφίων ή ακόμα θα είχαν οδηγήσει στην επιλογή διαφορετικού ανάδοχου.
- Τροποποιήσεις που αλλάζουν την ισορροπία της σύμβασης υπέρ κάποιου από τους αντισυμβαλλόμενους.
- Τροποποιήσεις που επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής της αρχικής συμφωνίας.

Άλλα σημεία που αξίζει να αναφερθούν καθώς διευρύνουν τις δυνατότητες των συμβαλλομένων και ανοίγουν τον δρόμο για καινοτομίες στο χώρο των διαδικασιών είναι ο εντοπισμός νέων τεχνικών όπως για παράδειγμα η εμφάνιση ηλεκτρονικών καταλόγων μέσω των οποίων η αναθέτουσα αρχή θα μπορεί να αντλεί ανάλογα με τις ανάγκες της σύμβασης κατάλληλους υποψήφιους, καθώς και η δυνατότητα αποκλεισμού υποψηφίων οι οποίοι επιδεικνύουν συστηματικά σημαντικές ελλείψεις κατά την εκτέλεση της δημόσιας σύμβασης και προσβάλλουν τη διαδικασία και το κύρος της (Ράικος 2014).

1.10.4 Προσαρμογές και βελτιώσεις στις Δημόσιες συμβάσεις

Την 1η Αυγούστου 2016 τέθηκε σε ισχύ ο Ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις, ο οποίος καθιέρωσε ένα κεντρικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων για όλες τις προσφορές που λαμβάνουν χώρα σε εθνικό επίπεδο. Ο ως άνω νόμος αποτελεί όχι μόνο μέσο συμμόρφωσης ως τις Ευρωπαϊκές επιταγές αλλά και μέσο υλοποίησης των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, Ειδικότερα, στα άρθρα 3-221 του Ν. 4412/2016 που αποτελούν και το πρώτο μέρος αυτού, περιέχονται διατάξεις δυνάμει των οποίων πραγματοποιούνται δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών, υπηρεσιών, και διαγωνισμούς μελετών, ενώ στα άρθρα 222 έως 338 που αποτελούν το δεύτερο μέρος του νόμου περιέχονται διατάξεις που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών από φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς ύδατος, ενέργειας, μεταφορών και υπηρεσιών ταχυδρομείου .

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ο Ν. 4412/2016 εφαρμόζεται σε όλες διαδικασίες σύναψης συμβάσεων εθνικού επιπέδου, ανεξαρτήτως αν πληρούν ή όχι τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά όρια.

Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει η ανάγκη επανεξέτασης της διαδικασίας. Για τις περιπτώσεις αυτές η ισχύουσα νομοθεσία περιλαμβάνει τον Ν. 3886/2010 αλλά και τον Ν. 4412/2016 (Μέρος IV) του οποίου τα άρθρα 345 - 373 προβλέπουν την διαδικασία επίλυσης διαφορών που προέκυψαν από την 1η Ιουνίου 2017.

Η εθνική νομοθεσία μέσω του Ν. 4413/2016 υλοποίησε τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ σχετικά με τη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης. Προγενέστερα όμως με τον Ν. 3389/2005 η Ελλάδα έχει θεσπίσει ένα σαφές νομικό πλαίσιο για την επιλογή ιδιωτών επενδυτών σε συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ).

Στην συνέχεια, με τον Ν. 3978/2011, ο Έλληνας νομοθέτης ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία την Οδηγία 2009/81/ΕΚ για τους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Παράλληλα, προέκυψε η ανάγκη ύπαρξης ενός ξεχωριστό νομικού πλαισίου για έργα ταχείας επίδιωξης, δηλαδή έργα υλοποίησης στρατηγικών επενδύσεων στην Ελλάδα. Τέτοια μπορεί να είναι είτε επιχειρήσεις μεταξύ ιδιωτών (π.χ ιδιωτική επένδυση σε ένα ιδιωτικό περιουσιακό στοιχείο όπως ξενοδοχείο, τουριστικό ακίνητο, βιομηχανία κ.λπ.) είτε επιχειρήσεις μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου μέσω ΣΔΙΤ (π.χ ιδιωτική επένδυση σε περιουσιακό στοιχείο του κράτους, όπως αξιοποίηση παλαιού αεροδρομίου της Αθήνας,

κ.λπ.). Το νομικό πλαίσιο που διέπει τα παραπάνω έργα είναι ο Ν. 3894/2010, όπως τροποποιήθηκε (με τους Ν. 4072/2012 και 4242/2014) και ισχύει. Βασική επιδίωξη του Fast Track Law είναι η επίσπευση των διαδικασιών χορήγησης αδειών για επενδύσεις που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την ελληνική οικονομία.

Το άρθρο 2 του Ν. 4412/2016, διευκρινίζει τη φυσική σημασία του όρου της αναθέτουσας αρχής καθώς αποδίδεται σε οντότητες όπως είναι το κράτος, οι περιφερειακές/τοπικές αρχές, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου κ.τ.λ.

Επιπρόσθετα, δύναται να αμφισβητηθεί το καθεστώς των ιδιωτικών νομικών προσώπων που δεν ανήκουν στον δημόσιο τομέα, παρόλο που διαθέτουν αυτονομία τόσο διοικητική όσο και οικονομική.

Στο άρθρο 58 του Ν. 4412/2016, περιγράφονται τα κριτήρια που μπορούν οι αναθέτουσες αρχές να θέσουν ως απαιτούμενες προϋποθέσεις συμμετοχής στους υποψηφίους, και έχουν να κάνουν κυρίως με την καταλληλότητα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, με οικονομικά στοιχεία και χρηματοπιστωτικές ικανότητες. Μέσω των κριτηρίων αυτών, οι αναθέτουσες αρχές επικεντρώνονται στις απαιτήσεις που είναι ικανές να εξασφαλίσουν την οικονομική επιφάνεια, την νομική καταλληλότητα τεχνικο-επαγγελματικές ικανότητες, από πλευράς των υποψηφίων, της επιτυχούς εκτέλεσης της αναθέτουσας σύμβασης. Τα παραπάνω κριτήρια οφείλουν να είναι πάντοτε ανάλογα συσχετισμένα με το αντικείμενο της σύμβασης.

Τα κριτήρια ανάθεσης σε συμβάσεις παραχώρησης, μπορεί να θεωρηθούν αξιόπιστα και αντικειμενικά, καθώς προκύπτουν μέσα από συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού. Το άρθρο 45 του Ν. 4413/2016, συνδέει τα κριτήρια ανάθεσης με το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης και ως προς αυτήν την κατεύθυνση η ελευθερία δράσης της αναθέτουσας αρχής υπόκειται σε περιορισμούς. Για δημόσιες συμβάσεις οι οποίες πληρούν τα κατώτατα όρια της ΕΕ, συντάσσονται προκηρύξεις διαγωνισμών, ακόμα και προκαταρκτικές προκηρύξεις όπου απαιτείται, και στη συνέχεια διαβιβάζονται μέσω ηλεκτρονικών μέσων στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δημοσιεύονται εξ ολοκλήρου στην επίσημη γλώσσα ή στις επίσημες γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει επιλέξει η αναθέτουσα αρχή όπως προβλέπεται στο άρθρο 65 του Ν. 4412/2016. Στη συνέχεια, οι προκηρύξεις και οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτές δημοσιεύονται σε εθνικό επίπεδο στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.) σύμφωνα με το άρθρο 66 του προαναφερθέντος Νόμου.

Το άρθρο 65 του Ν. 4412/2016, παρέχει την δυνατότητα στην αναθέτουσα αρχή να μπορεί να ρυθμίζει κατά την κρίση της, τον αριθμό των υποψηφίων που πληρούν τα

απαιτούμενα κριτήρια, να υποβάλουν προσφορά. Η ευελιξία που παρέχεται μέσω του νόμου στους φορείς ανάθεσης καταλαμβάνει μεγάλο εύρος των δημοσίων διαγωνισμών καθώς αφορά στις κλειστές διαδικασίες, στις διαδικασίες ανταγωνισμού με διαπραγμάτευση, στις διαδικασίες ανταγωνιστικού διαλόγου και στις εταιρικές σχέσεις καινοτομίας. Η προκήρυξη πρέπει να περιγράφει σαφώς τα προς εφαρμογή κριτήρια καθώς και τον ελάχιστο και μέγιστο αριθμό συμμετεχόντων.

Ο ελάχιστος αριθμός μεταβάλλεται κατά περίπτωση ανάλογα με τον τύπο της διαδικασίας του διαγωνισμού. Πιο συγκεκριμένα στις κλειστές διαδικασίες ο ελάχιστος αριθμός υποψηφίων είναι πέντε ενώ στην εταιρική σχέση καινοτομίας, την ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, καθώς και στον ανταγωνιστικό διάλογο ο ελάχιστος αριθμός υποψηφίων μειώνεται σε τρεις. Σε κάθε περίπτωση ο αριθμός των προσκεκλημένων υποψηφίων οφείλει να είναι ικανός ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη διαδικασία του διαγωνισμού και να εξασφαλίζονται συνθήκες ανταγωνισμού (*Ράικος 2014*).

Όσον αφορά στις δημόσιες συμβάσεις που εμπίπτουν στα κατώτατα όρια της ΕΕ, οι προκηρύξεις διαγωνισμών και οι σχετικές ενημερωτικές ανακοινώσεις δημοσιεύονται μόνο στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημόσιων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.).

Η έννοια του «αυτοκαθαρισμού» εισήχθη στην ελληνική νομοθεσία με το άρθρο 73 του Ν. 4412/2016 στο οποίο αναφέρεται σαφώς ότι ο αποκλεισμός ενός υποψηφίου λόγω αναξιόπιστης συμπεριφοράς σε κάποιο διαγωνισμό δεν δικαιοδοτεί τον επ'αόριστο αποκλεισμό του από μελλοντικές διαδικασίες.

Παρέχεται η δυνατότητα στους οικονομικούς φορείς να ανακτήσουν την καταλληλότητα και την αξιοπιστία τους μέσω της διαδικασίας του «αυτοκαθαρισμού» καταθέτοντας επαρκή αποδεικτικά στοιχεία αποκατάστασης της αξιοπιστίας τους παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού. Τα στοιχεία αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημίωσης ή την ανάληψη ευθύνης για προκληθείσα ζημία εξαιτίας του παραπτώματος του υποψηφίου. Η απόδειξη καλής πίστης και μεταμέλειας του υποψηφίου μπορεί επίσης να εκφράζεται μέσω της πρόθυμης συμβολής και της ενεργού συνεργασίας με το αρμόδιο όργανο για τη διευκρίνιση των πραγματικών περιστατικών λαμβάνοντας ταυτόχρονα τα απαιτούμενα μέτρα πρόληψης πιθανών νέων παραπτωμάτων. Σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή εξετάσει ad-hoc τα εν λόγω μέτρα ως ανεπαρκή, ενημερώνεται ο αναξιόπιστος υποψήφιος (*Α. Γέροντας 2009*).

Ωστόσο πρέπει να επισημάνουμε ότι η έννοια του «αυτοκαθαρισμού» είναι νέα και δεν έχει στην πράξη δοκιμαστεί ώστε να γνωρίζουμε επαρκώς την εφαρμοστικότητα και την αποτελεσματικότητά του. Ο Ν. 4412/2016 ορίζει προθεσμίες αποκλεισμού ώστε ο φορέας

που υπόκειται σε αποκλεισμό να αποκλείετε για μέγιστο χρονικό διάστημα πέντε ετών αρχόμενο από την ημερομηνία έκδοσης της καταδίκης ενώ ο φορέας που υπόκειται «σε κρίση» να αποκλειστεί για μέγιστο χρονικό διάστημα τριών ετών από την ημερομηνία του σχετικού συμβάντος.

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει μια σειρά μέτρων σχετικά με τη συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Ειδικότερα (*Α. Γέροντας 2009*).

- Παροχή δυνατότητας διαχωρισμού των συμβάσεων σε παρτίδες. Ο φορέας ανάθεσης μπορεί να προβεί στη σύναψη σύμβασης χωριστών παρτίδων καθορίζοντας το μέγεθος και το αντικείμενο αυτών. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί επίσης να ρυθμίσει τον αριθμό των παρτίδων που θα ανατεθούν σε έναν διαγωνιζόμενο, με την προϋπόθεση ότι ο μέγιστος αριθμός παρτίδων ανά διαγωνιζόμενο θα αναφέρεται στην διακήρυξη του διαγωνισμού ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος.
- Ο υπολογισμός της αξίας μιας δημόσιας σύμβασης γίνεται βάσει νόμου με ειδικές μεθόδους που περιγράφονται στις διατάξεις του άρθρου 6 και στο άρθρο 236 του Ν. 4412/2016 καθώς και στο άρθρο 8 του Ν. 4413/2016.
- Απαγόρευση των κριτηρίων που απαιτούν από τους υποψήφιους να έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μεγαλύτερο από το διπλάσιο της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης.
- Καθιέρωση Ενιαίου Ευρωπαϊκού εγγράφου προμηθειών. Μέσω αυτού επιτυγχάνεται η απλούστευση της διαδικασίας συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε δημόσιους διαγωνισμούς.

Οι δημόσιες συμβάσεις βάσει του άρθρο 86 του Ν. 4412/2016, στηρίζονται στο κριτήριο της πλέον «οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς» χρίζοντας ανάδοχο της σύμβασης τον υποψήφιο που πληροί το εν λόγω κριτήριο. Η πλέον συμφέρουσα οικονομική προσφορά προσδιορίζεται είτε με βάση τη χαμηλότερη τιμή είτε με βάση την τιμή ή το κόστος, χρησιμοποιώντας την παράμετρο κόστους-αποτελεσματικότητας όπως αυτή περιγράφεται στο άρθρο 87 του Ν. 4412/2016 και μπορεί να εκφράζεται μέσω της καλύτερης σχέσης τιμής-ποιότητας (π.χ. ποιότητα υλικού/κατασκευής, τεχνική αξία, , προσοντολόγιο και εμπειρία προσωπικού για συμβάσεις παροχής υπηρεσιών κλπ.). Επιπρόσθετα, η παράμετρος του κόστους μπορεί να εκφράζεται με τη μορφή σταθερής τιμής βάσει της οποίας οι συμμετέχοντες θα ανταγωνίζονται μόνο ως προς τα κριτήρια ποιότητας (*Τροποποίηση του Ν. 4099/ 2012/ Α'250*).

Η σχετική ευρωπαϊκή νομοθεσία, προβλέπει ότι τα κριτήρια ανάθεσης έχουν βαθμό συσχέτισης με το αντικείμενο της σύμβασης όταν κάνουμε λόγο για έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν στο πλαίσιο της σύναψης της σύμβασης. Στην

περίπτωση αυτή είναι σκόπιμος ο προσδιορισμός, από πλευράς της αναθέτουσας αρχής στα έγγραφα, του βαθμού ποσόστωσης /βαρύτητας καθενός από αυτά ώστε να προσδιορίζεται με ακρίβεια η πλέον συμφέρουσα οικονομική προσφορά (*Τροποποίηση του Ν. 4099/ 2012/ Α'250*).

Στατιστικά ωστόσο αποδεικνύεται, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των δημοσίων συμβάσεων στη χώρα μας συνάπτεται βάσει του κριτηρίου της χαμηλότερης τιμής. Οι διατάξεις του Ν. 4412/2016 που αφορούν στην επίλυση διαφορών, ορίζουν νέα διαδικασία προσφυγής για καταγγελίες παραβιάσεων των κανόνων σύναψης συμβάσεων. Πιο συγκεκριμένα οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν καταγγελία για παραβιάσεις των κανόνων σύναψης συμβάσεων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης. Σε εκκρεμότητα βρίσκεται ωστόσο, ο τρόπος επίλυσης διαφορών για δημόσιες συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας μεγαλύτερης των 60.000 ευρώ, καθώς μέχρι σήμερα δεν έχουν τεθεί σε ισχύ οι ανάλογες διατάξεις του νόμου.

1.11 Νέος μηχανισμός επίλυσης διαφορών

Για δημόσιες συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας μεγαλύτερης των 60.000 €, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4412/2016 που περιγράφονται στα άρθρα 345 - 373, οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα αμφισβήτησης αποφάσεων, πράξεων ή παραλείψεων που συντελέστηκαν από την αναθέτουσα αρχή μέσω της υποβολής αιτήματος επανεξέτασης/ένστασης, επί της απόφασης κατακύρωσης προσωρινού μειοδότη ενώπιον της αρμόδιας αρχής. Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση που υπάρχει αίτημα επανεξέτασης αναστέλλεται αυτομάτως η σύναψη της σύμβασης (*Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων*).

Εάν μετά την εξέταση της ένστασης/αιτήματος επανεξέτασης, η αρμόδια επιτροπή κάνει αποδεκτό το αίτημα, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να συμμορφωθεί με την απόφαση όπως ορίζει το άρθρο 367 του Ν.4412/2016. Κατά την αντίθετη περίπτωση εάν δηλαδή απορριφθεί η αίτηση επανεξέτασης, οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν δικαστική προστασία ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού εφετείου (ή του Συμβουλίου της Επικρατείας σε περίπτωση δημοσίων συμβάσεων παραχώρησης ή δημοσίων συμβάσεων εκτιμώμενης αξίας μεγαλύτερης των 15 εκατομμυρίων ευρώ), σύμφωνα με το άρθρο 372 του Ν.4412/2016. Το δικαίωμα των υποψηφίων για υποβολή αίτησης ακύρωσης της απόφασης

ενώπιον της αρχής ελέγχου, διατηρείται και για κάθε άλλη μη σύννομη πράξη ή παράλειψη από την αναθέτουσα αρχή. Επίσης παρέχεται το δικαίωμα υποβολής αίτησης για την αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης. Οι υποψήφιοι δικαιούνται να υποβάλουν την αίτηση αναστολής, χωρίς προηγουμένως να καταθέσουν την αίτηση ακύρωσης, εντός της αποκλειστικής προθεσμίας 10 ημερών από την έκδοση της απόφασης. Σε περίπτωση που η αίτηση αναστολής είναι επιτυχής, οι υποψήφιοι οφείλουν να υποβάλουν αίτηση ακύρωσης εντός 10 ημερών από την κοινοποίηση της αναστολής.

Είναι σημαντικό να διευκρινίσουμε ότι η προθεσμία για την υποβολή αίτησης αναστολής και η ίδια η αίτηση αναστολής δεν αναστέλλουν αυτόματα το εκτελεστό της σύμβασης που πρόκειται να συναφθεί. Η σύμβαση δεν εκτελείτε μόνο όταν οι υποψήφιοι υποβάλουν ειδική αίτηση ενώπιον του δικαστηρίου για την έκδοση απόφασης που να αναστέλλει την εκτέλεση της σύμβασης ή την πρόοδο των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων.

1.12 Ηλεκτρονικοί κατάλογοι

Το έτος του 2004, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέταξε της Οδηγίες 2004/17/EK και 2004/18/EK οι οποίες όπως προαναφέραμε, τροποποίησαν το μέχρι τότε ισχύων νομοθετικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις. Μέσα από τις Οδηγίες αυτές δημιουργήθηκε ένα ενιαίο πλαίσιο αναφοράς για δημόσιες συμβάσεις που λαμβάνουν χώρα εντός των χωρών της ΕΕ, το οποίο συμπεριλαμβάνει την χρήση ηλεκτρονικών μέσων (e-Procurement) και ηλεκτρονικών καταλόγων (e-Catalogues). Η χρήση των ηλεκτρονικών καταλόγων στις δημόσιες συμβάσεις πρέπει να είναι σύμφωνη με όλους τους κανόνες και τους όρους που ισχύουν για τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, την ηλεκτρονική υποβολή των προσφορών και τις γενικότερες αρχές που διέπουν την ηλεκτρονική σύναψη συμβάσεων.

Η χρήση ηλεκτρονικών καταλόγων στις δημόσιες συμβάσεις ακολουθείτε από μια σειρά πλεονεκτημάτων και για της δύο πλευρές των συμβαλλόμενων λόγω της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας που προσφέρει. Οι ηλεκτρονικοί κατάλογοι αποτελούν πολύτιμο εργαλείο για τους υποψήφιους στην σύνταξη προσφορών αλλά και για τους φορείς ανάθεσης αφού μπορούν να αυτοματοποιήσουν τις διαδικασίες αξιολόγησης, τιμολόγησης και λήψης απόφασης (*A. Γέροντας 2009*).

Ωστόσο ο στόχος της απλούστευσης των διαδικασιών μέσω της αυτόματης

επεξεργασίας μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο όταν οι ηλεκτρονικοί κατάλογοι διαμορφωμένοι με τρόπο ενιαίο και τυποποιημένο ώστε να οδηγούν στη χρήση αποτελεσματικών πρακτικών. Έχει παρατηρηθεί ότι οι ηλεκτρονικοί κατάλογοι για τις δημόσιες προμήθειες στην Ευρώπη έχουν καταρτιστεί με βάση τις προδιαγραφές που καθορίζει η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη πολυμορφίας ηλεκτρονικών καταλόγων, η οποία περιορίζει την διαλειτουργικότητα και το εύρος της χρησιμότητάς τους παρέχοντας περιορισμένες δυνατότητες και οφέλη στους συμβαλλόμενους. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι η τυποποίηση της χρήσης ηλεκτρονικών καταλόγων στις δημόσιες προμήθειες προβάλλει επιτακτική, καθώς δύναται να αυξήσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων (*Κ. Γιαννακόπουλος 2003*).

Ως προς αυτή την κατεύθυνση, η ανάλυση και η προσπάθεια σύγκλισης των προτύπων είναι ακόμα σε στάδιο επεξεργασίας και απαιτούνται να γίνουν πολλά περισσότερα ώστε να προτυποποιηθεί η διαδικασία ανάθεσης σε όλες τις φάσεις των δημόσιων συμβάσεων. Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, οι ανάγκες των δημοσίων συμβάσεων είναι ποικίλες και αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό κατάλληλων προτύπων που να καλύπτουν κατά το δυνατό, ένα ευρύ φάσμα των αναγκών αυτών για τη χρήση τους στους ηλεκτρονικούς καταλόγους (*Αιτιολογική Σκέψη 42 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ*).

Παράλληλα με τα παραπάνω, αναπτύχθηκαν και σχεδιάστηκαν συστήματα που ταξινομούν και περιγράφουν τα προϊόντα διαφόρων οργανισμών και θεσμών για την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών τους. Τα εν λόγω συστήματα παρέχουν μηχανισμούς ταξινόμησης και περιγραφής των προϊόντων με τυποποιημένο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνονται σε έναν ηλεκτρονικό κατάλογο. Η χρήση τέτοιων συστημάτων, συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην διαλειτουργικότητα των ηλεκτρονικών καταλόγων. Ωστόσο, μειονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι μέχρι στιγμής δεν έχει βρεθεί τρόπος που να συνδέει τα συστήματα αυτά μεταξύ τους ώστε να δημιουργείται ένα ενιαίο δίκτυο ανάδρασης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτει κενό διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων των εταιρών και να δυσχεραίνεται η κάθε μορφής συναλλαγής τους. Όλα τα παραπάνω είναι εμφανές ότι συνηγορούν επιτακτικά στη δημιουργία ενός ενιαίου τρόπου ταξινόμησης και καταγραφής των προϊόντων μέσω ενός πρότυπου που θα εξασφαλίζει την ομαλή συνύπαρξη και αποτελεσματική συνεργασία όσων εμπλέκονται στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων (*Θ. Πανάγος 2009*).

1.13 Σύμπραξη καινοτομίας

Ένα καινούργιο στοιχείο που εισήχθη με την Οδηγία 2014/24/ΕΕ είναι εισαγωγή των συμπράξεων καινοτομίας στο πλαίσιο ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η στρατηγική της ΕΕ «Ευρώπη 2020», δίνει μεγάλο βάρος στην έρευνα και την καινοτομία.

Μέσω της σύμπραξης καινοτομίας, η Αναθέτουσα Αρχή, δύναται να συνάψει σχέση καινοτομίας με εταιρικούς όρους, ώστε να συμμετάσχει σε δημόσιες συμβάσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη καινοτόμων προμηθειών ή υπηρεσιών.

Σε περίπτωση σύμπραξης καινοτομίας, κατά την σύνταξη της προκήρυξης διαγωνισμού, η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει να κάνει περιγραφή των αναγκών για την καινοτόμο παροχή ή υπηρεσία, αναφέροντας τις ελάχιστες απαιτήσεις.

Τα κριτήρια επιλογής προσδιορίζονται αναφορικά με τις ικανότητες των υποψηφίων αναδόχων στην έρευνα και την τεχνολογία και στην απόδειξη της δυνατότητας εφαρμογής καινοτόμων λύσεων (*Ράικος 2014*).

Η αναθέτουσα αρχή καλεί τους υποψηφίους αναδόχους να υποβάλουν αιτήσεις συμμετοχής σε διαγωνισμό. Όποια εταιρία εκδηλώνει ενδιαφέρον, υποβάλλει αίτηση συμμετοχής και όσες πληροφορίες ζητεί, μέσω της προκήρυξης, η αναθέτουσα αρχή.

Η προθεσμία για την παραλαβή των αιτήσεων συμμετοχής είναι τριάντα (30) ημέρες από την ημέρα ανάρτησης της προκήρυξης του διαγωνισμού. Οι επιχειρήσεις που έχουν προσκληθεί από την Αναθέτουσα Αρχή, κατόπιν της αξιολόγησης των παρεχόμενων πληροφοριών, υποβάλουν την τεχνική τους προσφορά με μορφή έρευνας και σχεδίου καινοτομίας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Αναθέτουσας Αρχής.

Εφόσον, η προκήρυξη του διαγωνισμού το επιτρέπει, η αναθέτουσα αρχή δικαιούται να διεξάγει τις διαπραγματεύσεις σε συγκεκριμένες φάσεις, ώστε να μειωθεί ο αριθμός των προσφορών που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με την εφαρμογή των καθορισμένων κριτηρίων ανάθεσης. Η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να απορρίψει όσους υποψήφιους δεν θεωρεί κατάλληλους σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης.

Στη συνέχεια, η διαδικασία περιλαμβάνει τη διαπραγμάτευση της Αναθέτουσας Αρχής με τους προσφέροντες σύμφωνα με τις αρχικές ή και τις μεταγενέστερες προσφορές που έχουν υποβάλει, προκειμένου να βελτιωθεί το περιεχόμενό τους. Η Αναθέτουσα Αρχή υποχρεούται να παράσχει στους προσφέροντες επαρκή χρόνο να τροποποιήσουν και να

υποβάλουν τροποποιημένες προσφορές.

Ακόμη, η σύναψη συμβάσεων καινοτομίας με μια επιχείρηση δεν αποκαλύπτει στους υπόλοιπους συμμετέχοντες σχετικές εμπιστευτικές πληροφορίες αναφορικά με την καινοτομία στο έργο τους, χωρίς τη συγκατάθεσή του προσφέροντα.

Επιπρόσθετα, η Αναθέτουσα Αρχή πρέπει να διευκρινίσει στα έγγραφα προμηθειών τις ισχύουσες ρυθμίσεις για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων (*Ράικος 2014*).

Η σύμπραξη καινοτομίας περιλαμβάνει δύο (2) φάσεις (*Ράικος 2014*):

- α. την φάση έρευνας και ανάπτυξης, που έχει σχέση με την κατασκευή πρωτοτύπων ή την ανάπτυξη της υπηρεσίας και
- β. Την φάση απόδοσης, στην οποία αποδίδονται οι επιδόσεις που προκύπτουν από την εταιρική σχέση.

Επιπλέον, η Αναθέτουσα Αρχή έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει ότι η διάρκεια και η αξία των φάσεων έχουν άμεση σχέση με το βαθμό καινοτομίας της πρότασης και ότι υφίσταται η απαιτούμενη αλληλουχία μεταξύ των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας.

Τέλος, η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει να ελέγχει αν η εκτιμώμενη αξία της προμήθειας ή της υπηρεσίας είναι ανάλογη σε συνάρτηση με τις επενδύσεις που απαιτούνται για την ανάπτυξή τους (*Ράικος 2014*).

1.14 Ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί

Ο πιο συνήθης τύπος ηλεκτρονικού πλειστηριασμού είναι αυτός που ακολουθεί την αντίστροφη διαδικασία μιας δημοπρασίας. Πρόκειται για έναν διαγωνισμό ανοικτό και με απόλυτη διαφάνεια.

Εφόσον κατά τον ηλεκτρονικό πλειστηριασμό, έχουν καταρτιστεί σαφείς τεχνικές προδιαγραφές, , ένας ηλεκτρονικός πλειστηριασμός δύναται να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με την ανοιχτή ή κλειστή διαδικασία, την ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, τη διαδικασία διεξαγωγής μικρών διαγωνισμών στα πλαίσια συμφωνιών-πλαisiού. Επίσης, συχνά συναντούμε τη χρήση του σε συνδυασμό με τη διαδικασία ανάθεσης σύμβασης βάσει ενός δυναμικού συστήματος αγορών (*Ράικος 2014*).

Για την επιλογή διεξαγωγής ηλεκτρονικού πλειστηριασμού, πρέπει η αγορά να είναι αρκετά υψηλή, ώστε να παράγει λογικές οικονομίες και να έχει τη δυνατότητα να

προσδιοριστεί με ακρίβεια. Επίσης πρέπει να συμμετέχει ένας ικανός αριθμός υποψήφιων αναδόχων, προκειμένου να υπάρχει επαρκές επίπεδο συμμετοχής στη δημοπρασία, προάγοντας την έννοια του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι θα υφίστανται περιθώρια μιας πιο ανταγωνιστικής τιμολόγησης.

Οι περιπτώσεις, όπου δεν μπορεί να διεξαχθεί ένας ηλεκτρονικός πλειστηριασμός είναι στις δημόσιες συμβάσεις ή στις συμβάσεις δημοσίων έργων, όπου το αντικείμενο αφορά σε πνευματική απόδοση. Επίσης, δεν εφαρμόζεται σε προμήθειες ή την αναθέσεις υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Τέλος, λόγω της διαθεσιμότητας και των χαμηλών εξόδων συλλογής πληροφοριών και τεχνολογίας, προκύπτουν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις για νέες προσεγγίσεις αγοράς, οι οποίες έχουν ως να κάνουν με (*E.A. Agesthin 2001*):

- τα χαμηλά εμπόδια κατά την είσοδο στην αγορά
- την διαφάνεια στις τιμές
- την καλύτερη ισορροπία ισχύος μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή.

1.15 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση

Οι αναθέτουσες αρχές των κρατών- μελών της ΕΕ, δύνανται να εφαρμόζουν τη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού αποκλειστικά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24. Επιπρόσθετα, οι Αναθέτουσες Αρχές έχουν την δυνατότητα σύναψης δημοσίων συμβάσεων, κατόπιν της διαδικασίας με διαπραγμάτευση, χωρίς να απαιτείται προηγουμένως σχετική δημοσίευση. Αυτό αναφέρεται στο άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24 στις ειδικές περιπτώσεις.

Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση, εφαρμόζεται αποκλειστικά στις εξής περιπτώσεις (*Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Τροποποίηση της Οδηγίας ΕΕ 2017/1132*):

- Εφόσον, κατόπιν της ανοικτής ή της κλειστής διαδικασίας, δεν έχει υποβληθεί έστω μία προσφορά ή αίτηση συμμετοχής.

- Εφόσον, ορισμένες από τις προσφορές ή κάποιες αιτήσεις συμμετοχής κρίνονται απορριπτικές από την αρμόδια επιτροπή αξιολόγησης και δεδομένου ότι οι αρχικοί όροι της σύμβασης αναφέρονται στους όρους της προκήρυξης.
- Εφόσον, τα έργα, οι τεχνικές προδιαγραφές των οποίων προβλέπονται από τους όρους της διακήρυξης, παρέχονται αποκλειστικά από έναν υποψήφιο ανάδοχο.
- Εφόσον, εξαιτίας απρόβλεπτων παραγόντων, κρίνεται εξαιρετικά δύσκολο να τηρηθούν οι προθεσμίες που προβλέπονται.

Επιπροσθέτως, η ενδεχόμενη προσφυγή σε διαδικασίες με διαπραγμάτευση χωρίς καμία απαίτηση διαφάνειας, κρίνεται καταχρηστική. Αυτό συνιστά κατά κάποιον τρόπο τον περιορισμό στην πρόσβαση της διαδικασίας υποβολής προσφορών, προκαλώντας σημαντικές επιπτώσεις στο ρόλο του ανταγωνισμού (*Ράικος 2014*).

Τέλος, για την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, στο άρθρο 26 παράγραφος 6 της Οδηγίας 2014/24, ορίζεται ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να μην επιτρέπουν την εφαρμογή των εν λόγω διαδικασιών και σε ορισμένες διαφορετικές περιπτώσεις, οι οποίες δεν προβλέπονται στο άρθρο 32 της Οδηγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση - κοινοτικό δίκαιο

Η πολιτική της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις στοχεύει στη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, εντός της οποίας θα διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη χρήση των δημόσιων πόρων των χωρών μελών της. Οι δημόσιες συμβάσεις εντός της ΕΕ, διέπονται από τις αντίστοιχες Οδηγίες οι οποίες θεσπίζουν κοινούς κανόνες και ομοιόμορφες διαδικασίες, που κάθε δημόσια αρχή οφείλει να τηρεί κατά την ανάθεση και εκτέλεση έργων ή υπηρεσιών διά της συμβατικής οδού (*Ράικος 2014*).

Η μη συμμόρφωση με τους όρους και τους κανόνες που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις προκαλεί πολλαπλά προβλήματα και χρόνια πηγή σφαλμάτων εις βάρος όλων των εμπλεκομένων. Ως απότοκος αυτών προκύπτει η επικράτηση του αθέμιτου ανταγωνισμού, της αναξιοκρατίας και της κακοδιαχείρισης που καθιστούν καχύποπτους και επιφυλακτικούς τους συμβαλλόμενους μεταξύ τους.

Ταυτόχρονα, η έλλειψη καταγραφής δεδομένων που αφορούν λάθη, ελλείψεις ή τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν συντελεί στην διαιώνιση των κακώς κειμένων που παρατηρούνται στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και εμποδίζουν την αναζήτηση των υποκείμενων αιτιών και την εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισης.

Έτσι, το έτος 2010 άρχισε να γίνεται μια προσπάθεια λήψης μέτρων για την καταστολή των παραπάνω η οποία περιλαμβάνει τις νομοθετικές πρωτοβουλίες για αναθεώρηση των Οδηγιών των δημοσίων συμβάσεων και θέτει ειδικούς όρους και προϋποθέσεις με τις οποίες έπρεπε να είχαν συμμορφωθεί τα κράτη μέλη μέχρι το τέλος του 2016. Παράλληλα με τα παραπάνω η αρμόδια Επιτροπή προέβη στη σύσταση ειδικής ομάδας εργασίας η οποία προχώρησε στην κατάρτιση εσωτερικού σχεδίου δράσης (*Α. Γέροντας 2009*).

Όπως είπαμε και στην αρχή του Κεφαλαίου, η πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στο κομμάτι των δημοσίων συμβάσεων έχει ως απώτερο στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας, ευέλικτης και βιώσιμης αγοράς σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Μέσω

αυτής, θα διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των δημόσιων πόρων ώστε να βελτιωθεί η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των δράσεων και των έργων.

Επιπροσθέτως, αποτελεί κεντρικό στόχο για κάθε κυβέρνηση η μείωση των δημόσιων δαπανών με ταυτόχρονη επίτευξη βέλτιστης σχέσης κόστους/οφέλους. Για τον λόγο αυτό έχουν θεσπιστεί σε όλους τους τομείς διακυβέρνησης ειδικές επιτροπές και ομάδες έργου που ελέγχουν την διαχείριση των δημοσίων πόρων στις διάφορες δημόσιες συναλλαγές (Ράικος 2014).

Η αρμοδιότητα για τις δαπάνες της ΕΕ στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής επιμερίζεται από κοινού στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη. Σημαντικό μέρος των κονδυλίων αυτών δαπανάται κατόπιν σύναψης δημόσιων συμβάσεων κυρίως όσον αφορά στο ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Κάθε κράτος μέλος εφαρμόζει το δικό του πλαίσιο διαχείρισης και ελέγχου των δημοσίων δαπανών μέσα από θεσμοθετημένες αρχές και ανώτατα όργανα ελέγχου (ΑΟΕ) (Α. Γέροντας 2009).

Οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες αποτελούν το βασικό ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο το οποίο προβλέπει ότι προκειμένου η ανάθεση μιας σύμβασης να είναι έγκυρη πρέπει εγκαίρως να δημοσιεύεται στον τύπο, να αναρτάται στις επίσημες ιστοσελίδες των Δημοσίων οργανισμών και η διακήρυξη να διανέμεται σε έντυπη μορφή από τα γραφεία πληροφοριών τους. Η γνωστοποίηση σε όσο δυνατόν περισσότερες ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προάγει τη διαφάνεια και θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη του υγιούς ανταγωνισμού (Ράικος 2014).

Οι προκηρύξεις των δημοσίων συμβάσεων ανάθεσης έργου, πρέπει να ορίζουν προθεσμίες με ικανοποιητικό χρονικό εύρος προκειμένου οι υποψήφιοι να υποβάλουν άρτιες προτάσεις και πλήρως ολοκληρωμένους φακέλους. Οι ημερομηνίες ορόσημο κατά τη διαδικασία μιας σύμβασης είναι οι ημερομηνίες για την υποβολή προσφορών, τις αιτήσεις συμμετοχής και της κατάθεσης ενστάσεων επί της διαδικασίας. Η ύπαρξη λογικού και επαρκούς χρόνου στις προθεσμίες των συμβάσεων παρέχει αφενός τη δυνατότητα στους υποψήφιους να καταθέτουν πλήρως εμπεριστατωμένους φακέλους συμμετοχής και αφετέρου μειώνει τις πιθανότητες σφαλμάτων παραλείψεων και παρατυπιών (Ράικος 2014).

Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο δεν περιορίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό ούτε επιβάλλει διαδικασίες που καταστρατηγούν την ευελιξία και την δυναμική εξέλιξη των διαδικασιών. Ανάμεσα ωστόσο στα κράτη-μέλη της ΕΕ, υπάρχουν περιπτώσεις όπου το κατά τόπους κοινοβούλιο δεν έχει εγκρίνει τις κοινοτικές ρυθμίσεις και οδηγίες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη διαφωνιών και την αδυναμία θέσπισης και τήρησης μιας κοινά αποδεκτής γραμμής που θα προτυποποιεί την διαδικασία των δημόσιων συμβάσεων σε όλη την επικράτεια της ΕΕ (Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση – 2019).

2.2 Εταιρικό Δίκαιο

Το ευρωπαϊκό εταιρικό δίκαιο είναι εν μέρει κωδικοποιημένο στην οδηγία 2017/1132/ΕΕ. Ωστόσο τα κράτη μέλη συνεχίζουν να εφαρμόζουν διαφορετικές νομοθετικές πράξεις περί εταιρειών, οι οποίες τροποποιούνται κατά καιρούς, προκειμένου να συμμορφώνονται προς τις οδηγίες και τους κανονισμούς της ΕΕ.

Διαρκώς καταβάλλονται προσπάθειες για τη θέσπιση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού εταιρικού δικαίου. Επιχειρείται επανειλημμένα η θέσπιση ενός κοινού πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, των υπαλλήλων και των επενδυτών με σκοπό την δημιουργία ενός επιχειρηματικά πιο φιλικού περιβάλλοντος εντός της ΕΕ (*Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση – 2019*).

2.3 Στόχοι

Ένα φιλικό, και αποτελεσματικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης συμβάλει στη δημιουργία υγιούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος στην εσωτερική αγορά της ΕΕ. Η εναρμόνιση του εταιρικού δικαίου θα έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία ελεύθερης αγοράς (τίτλος IV κεφάλαιο 2 της ΣΛΕΕ) μέσα στην οποία θα ασκείται το θεμελιώδες δικαίωμα του «ελεύθερα επιχειρείν» όπως ορίζουν τα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο άρθρο 49, δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ, κατοχυρώνεται το δικαίωμα της ανάληψης και άσκησης μη μισθωτών δραστηριοτήτων καθώς και της σύστασης και διαχείρισης επιχειρήσεων, ιδίως εταιρειών.

Οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το δίκαιο των εταιρειών αποσκοπούν στην παροχή της δυνατότητας στους επιχειρηματίες να μπορούν να ιδρύνουν ή να εγκαθιστούν τις εταιρείες τους ελεύθερα μέσα στα σύνορα της ΕΕ. Πρακτικά, οι Ευρωπαϊκοί Κανόνες που διέπουν το εταιρικό Δίκαιο ενισχύουν την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων εντός της Ευρωπαϊκής αγοράς.

Παράλληλα, σε περιπτώσεις όπου μέτοχοι έχουν ιδιαίτερο συμφέρον σε εταιρείες που

κατέχουν μερίδιο μετοχών, τους παρέχεται προστασία, ώστε κυρίως να ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να συνεργάζονται διασυνοριακά.

Τέλος, η ΕΕ προωθεί την ίδρυση εταιρειών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Συγκεκριμένα, υφίστανται περίπου 24 εκατομμύρια εταιρείες στην ΕΕ (*Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Τροποποίηση της Οδηγίας Ε.Ε. 2017/1132*).

2.4 Επιτεύγματα

2.4.1 Ελάχιστες κοινές υποχρεώσεις

Υφίστανται ορισμένες ελάχιστες κοινές υποχρεώσεις που προέρχονται από την εναρμόνιση των εθνικών κανόνων εταιρικού δικαίου:

1. Η προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων των μετόχων
2. Οι κανόνες σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς μετοχών για τις εταιρίες Α.Ε και οι κανόνες σχετικά με τις Ε.Π.Ε. και τις ΙΚΕ Μονοπρόσωπες
3. Οι υποχρεώσεις δημοσιότητας για τα υποκαταστήματα
4. Η συγχώνευση ή η διάσπαση των εταιρειών
5. Οι χρηματοοικονομικές εκθέσεις (π.χ. σύνταξη του ετήσιου ισολογισμού) και η λογιστική παρακολούθηση
6. Η παροχή δυνατότητας εύκολης πρόσβασης σε πληροφορίες αναφορικά με την δημοσιότητα κάθε εταιρίας (*Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019*).

2.4.2 Σύσταση εταιρείας, κεφαλαιακές απαιτήσεις και απαιτήσεις κοινοποίησης πληροφοριών

Η πρώτη οδηγία (68/151/ΕΟΚ) του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκδόθηκε το 1968. Είναι προφανές ότι από τότε έχει τροποποιηθεί πολλές φορές. Η τελευταία οδηγία, αναφορικά με τη σύσταση εταιρείας, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις κοινοποίησης

πληροφοριών, εκδόθηκε το 2017.

Ο βασικός της στόχος είναι η διευκόλυνση και επιτάχυνση της πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες σχετικά με τις εταιρείες. Μεταξύ άλλων ρυθμίζει και το ζήτημα της εγκυρότητας των ανειλημμένων υποχρεώσεων από μια εταιρεία Α.Ε ή Ε.Π.Ε.

Μια δεύτερη οδηγία του Συμβουλίου (77/91/ΕΟΚ του 1976, όπως αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2017/1132/ΕΕ) αφορά αποκλειστικά τις Α.Ε.

Συγκεκριμένα, για τη σύσταση αυτών των εταιρειών απαιτείται ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο ως εγγύηση για τους πιστωτές και ως αντιστάθμιση για την περιορισμένη ευθύνη των εταίρων.

Επίσης έχουν θεσπιστεί κανόνες σχετικοί με τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου, καθώς και το ελάχιστο περιεχόμενο της συστατικής πράξης μιας Α.Ε.

Η οδηγία 16ης Σεπτεμβρίου 2009 περί εταιρικού δικαίου (2009/102/ΕΚ) περιγράφει το πλαίσιο για τις ΙΚΕ Μονοπρόσωπες Ε.Π.Ε, στις οποίες όλες οι μετοχές ανήκουν σε έναν κύριο μέτοχο (*Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019*).

2.4.3 Δραστηριότητες επιχειρήσεων σε περισσότερες από μία χώρες

Η οδηγία (89/666/ΕΟΚ) περί εταιρικού δικαίου θεσπίζει τις υποχρεώσεις δημοσιότητας για ξένα υποκαταστήματα εταιρειών.

Με άλλα λόγια, διέπει τις εταιρείες της ΕΕ που συστήνουν υποκαταστήματα σε άλλη χώρα της ΕΕ. Επίσης αφορά στις εταιρείες τρίτων χωρών που συστήνουν υποκαταστήματα στην ΕΕ.

Η οδηγία της 8ης Ιουλίου 2014 (2014/86/ΕΕ) σχετίζεται με το φορολογικό καθεστώς των επιχειρήσεων (*Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019*).

2.4.4 Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων

Κατά την αναδιάρθρωση μιας εταιρείας, μέτοχοι και οι τρίτοι κατέχουν τις ίδιες εγγυήσεις είτε πρόκειται για συγχώνευση είτε για διάσπαση εταιριών.

Η 3η οδηγία του Συμβουλίου (78/885/ΕΟΚ) που αφορά στις συγχωνεύσεις μεταξύ Α.Ε., καταργήθηκε από την οδηγία 2011/35/ΕΕ. Η εν λόγω οδηγία διέπει την προστασία των μετόχων, των πιστωτών και των υπαλλήλων.

Η οδηγία 2017/1132 της ΕΕ, προκειμένου να απλοποιηθούν οι υποχρεώσεις αναφορικά με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και τεκμηρίωσης από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα σε περίπτωση συγχώνευσης ή διάσπασης Α.Ε. αντικατέστησε την τελευταία οδηγία 2009/109/ΕΚ (*Ράικος 2014*).

Τμήμα του φυσικού κύκλου ζωής μιας επιχείρησης αποτελεί η δυνατότητα δραστηριοποίησης σε επίπεδο διασυνοριακό. Για παράδειγμα, μέσω της αξιοποίησης νέων επιχειρηματικών δυνατοτήτων σε άλλα κράτη μέλη στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς γίνονται διασυνοριακές συγχωνεύσεις ή διασπάσεις.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ανοίγονται ευκαιρίες επιβίωσης και ανάπτυξης μέσα σε ένα έντονο περιβάλλον οικονομικού ανταγωνισμού.

Τον Απρίλιο του 2019, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τροπολογίες στην προγενέστερη οδηγία 2017/1132 της ΕΕ αναφορικά με τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις ή διασπάσεις.

Συγκεκριμένα, προβλέπονται πρόσθετες ρυθμίσεις διευκόλυνσης και απλούστευσης των διασυνοριακών συγχωνεύσεων κεφαλαιουχικών εταιριών που έχουν συσταθεί σε κράτος μέλος της ΕΕ.

Επιπλέον, το κείμενο προβλέπει παρόμοιες ρυθμίσεις αναφορικά με τα δικαιώματα συμμετοχής των εργαζομένων, ενώ παράλληλα επιδιώκει να εξασφαλίσει την διαρκή και επαρκή ενημέρωση των εργαζομένων, δημιουργώντας ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα έχουν την δυνατότητα να εκφράζουν τη γνώμη και τις εκτιμήσεις τους για τις επιπτώσεις των μέτρων.

Ταυτόχρονα, παρέχεται μεγαλύτερη προστασία στα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας και των μετόχων που δεν έχουν δικαίωμα ψήφου στις γενικές συνελεύσεις του Δ.Σ των εταιριών και παρέχονται σαφέστερες και πιο αξιόπιστες εγγυήσεις στους πιστωτές των οικείων εταιριών (*Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019*).

Σε άλλη οδηγία (2005/56/EK) της ΕΕ περί εταιρικού δικαίου, αναφορικά με τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών, επιτυγχάνεται η διευκόλυνση των διασυνοριακών συγχωνεύσεων εταιρειών μετοχικού κεφαλαίου.

Επιπρόσθετα, κατοχυρώνεται η μεταφορά της καταστατικής έδρας κεφαλαιουχικής εταιρείας από ένα κράτος μέλος σε κάποιο άλλο καθώς επίσης και η συγχώνευση ή διάσπασή της, θεωρώντας ότι πρόκειται για εγγενείς πτυχές της ελευθερίας εγκατάστασης σε οποιοδήποτε κράτος μέλος .

Εντούτοις, δεν έχει επιλυθεί ακόμη το ζήτημα της διασυνοριακής μεταφοράς καταστατικής έδρας. Με αφορμή την υπόθεση Polbud-Wykonawstwo (C -106/16, EU:C:2017:804) (36), το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την εξέταση προδικαστικής προσφυγής, όρισε την ελευθερία της εγκατάστασης, αναφέροντας ότι δύναται να εφαρμόζεται και στη μεταφορά της καταστατικής έδρας εταιρείας που έχει συσταθεί βάσει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, για τους σκοπούς της μετατροπής της. *(Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019)*.

Συγκεκριμένα, Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Polbud-Wykonawstwo, μια πολωνική ΕΠΕ, η οποία μετέφερε την καταστατική της έδρα στο Λουξεμβούργο και υπέβαλε, κατόπιν τούτου, αίτηση διαγραφής της από το πολωνικό μητρώο εταιριών, η οποία και απορρίφθηκε.

Αυτό συνέβη, διότι κατά την πολωνική νομοθεσία, η μεταφορά της καταστατικής έδρας μιας εταιρίας στην αλλοδαπή συνεπάγεται και την υποχρεωτική της εκκαθάριση.

Η αίτηση διαγραφής της Polbud από το πολωνικό εμπορικό μητρώο δεν έγινε δεκτή διότι δεν προσκομίστηκαν κάποια έγγραφα σχετικά με την εκκαθάρισή της. Η Polbud προσέβαλε την απορριπτική απόφαση, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε απολέσει τη νομική της προσωπικότητα και ότι συνέχιζε να υφίσταται ως εταιρία με έδρα διεπόμενη από το δίκαιο του Λουξεμβούργου. Με την προδικαστική παραπομπή, το Ανώτατο Δικαστήριο της Πολωνίας διερεύνησε τα εξής:

- 1.αν η ελευθερία εγκαταστάσεως είχε εφαρμογή στην περίπτωση αυτή και
- 2.αν η πολωνική νομοθεσία ήταν σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης.

Το Δικαστήριο έκρινε ακολούθως ότι τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ απαγορεύουν εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη εν προκειμένω, η οποία εξαρτά τη μεταφορά της καταστατικής έδρας μιας εταιρίας από την υποχρεωτική της εκκαθάριση. Κατά το Δικαστήριο, μια τέτοια ρύθμιση είναι ικανή να δυσχεράνει, ή και να παρακωλύσει, τη διασυνοριακή μετατροπή των εταιριών, οπότε συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι ανάλογος περιορισμός μπορεί, κατ' αρχήν, να δικαιολογείται από υπέρτερους

λόγους γενικού συμφέροντος.

Κατέληξε όμως ότι η πολωνική νομοθεσία υπερέβαινε τα όρια του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των συμφερόντων των δανειστών, των μειοψηφούντων εταίρων και των εργαζομένων.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι σύμφωνα με τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ, όσες εταιρίες έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δύνανται να επικαλεστούν την ελευθερία εγκαταστάσεως.

Το Δικαστήριο, επίσης, διευκρίνισε ακόμη ότι η θεμελιώδης αυτή ελευθερία περιλαμβάνει και το δικαίωμα μιας εταιρίας όπως η Polbud, η οποία έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, να μετατραπεί σε εταιρία διεπόμενη από το δίκαιο άλλου κράτους μέλους. Ωστόσο ανέφερε ότι αυτό μπορεί να γίνει υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται από το δίκαιο του δεύτερου κράτους μέλους.

Ειδικότερα, υπογράμμισε ότι η εθνική ρύθμιση προέβλεπε, γενικώς, υποχρέωση εκκαθαρίσεως, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο πραγματικός κίνδυνος να θιγούν τα ως άνω συμφέροντα και χωρίς δυνατότητα επιλογής λιγότερο περιοριστικών μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να διαφυλάξουν τα συμφέροντα αυτά.

Τέλος, το Δικαστήριο δεν δέχθηκε ως δικαιολογητικό λόγο την πάταξη των καταχρηστικών πρακτικών. Επ' αυτού τόνισε ότι το γεγονός και μόνον ότι μια εταιρία έχει ορίσει την καταστατική ή την πραγματική έδρα της σύμφωνα με τη νομοθεσία συγκεκριμένου κράτους μέλους με σκοπό να υπαχθεί σε ευνοϊκότερη νομοθεσία δεν αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υφίσταται κατάχρηση.

2.4.5 Εγγυήσεις που αφορούν στην χρηματοοικονομική κατάσταση των εταιρειών

Προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που παρέχουν τα λογιστικά έγγραφα είναι αντίστοιχες σε όλα τα κράτη μέλη, η 4η, η 7η και η 8η οδηγία (78/660/ΕΟΚ, 84/349/ΕΟΚ και 84/253/ΕΟΚ, όπως αντικαταστάθηκαν από τις οδηγίες 2006/43/ΕΚ και 2013/34/ΕΕ (*Κ. Γιαννακόπουλος 2003*)) απαιτούν να παρέχουν οι λογαριασμοί της εταιρείας πιστή εικόνα του ενεργητικού, του παθητικού, της χρηματοοικονομικής κατάστασης και των

αποτελεσμάτων χρήσης της επιχείρησης. Αυτό γίνεται κατά βάση μέσω των ετήσιων ενοποιημένοι λογαριασμών, που εγκρίνονται από άτομα που είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια των υποχρεωτικών ελέγχων.

Η οδηγία 2006/43/ΕΚ αποσκοπεί στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών, θεσπίζοντας ελάχιστες απαιτήσεις για τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών και των ενοποιημένων λογαριασμών. Επιπρόσθετα, η οδηγία 2013/34/ΕΕ αναφέρεται στις εισηγμένες εταιρείες στο χρηματιστήριο.

Συγκεκριμένα καθορίζει την υποχρέωσή τους να παρέχουν στην ετήσιά τους έκθεσή δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης.

Ακόμη, με την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων (ΔΛΠ) εναρμονονται οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες που παρουσιάζονται από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των επενδυτών. Αυτό παρέχεται από τον κανονισμό με αριθμό 1606/2002.

Η απλούστευση των απαιτήσεων περί υποβολής χρηματοοικονομικών εκθέσεων για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις επιτυγχάνεται από την οδηγία 2009/49/ΕΚ. Βασικός σκοπός είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού τους.

Ο κανονισμός της ΕΕ περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (2015/848) συμβάλλει στην επίλυση συγκρούσεων δικαιοδοσιών και νόμων και διασφαλίζει την αναγνώριση των αποφάσεων στην ΕΕ.

Εντούτοις, ο εν λόγω κανονισμός δεν εναρμονίζει το ουσιαστικό δίκαιο των κρατών μελών περί αφερεγγυότητας. Αντίθετα, θεσπίζει κοινούς κανόνες σε ό,τι αφορά στο δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο για να κινήσει μια διαδικασία έρευνας της αφερεγγυότητας μιας εταιρίας. Αυτό συμβαίνει διότι βασικός στόχος είναι η αποφυγή της μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων ή νομικών διαφορών από ένα κράτος μέλος σε ένα άλλο.

Τέλος, το 2019 το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης κατέληξαν στην λεγόμενη οδηγία για την παροχή "δεύτερης ευκαιρίας για τους επιχειρηματίες". (25)

Μέσω της οδηγίας αυτής επιδιώκεται η αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής. Με αυτόν τον τρόπο αντιμετωπίζονται ενδεχόμενες επιφυλάξεις που διατυπώνουν πολλοί επενδυτές αναφορικά τους κανόνες περί αφερεγγυότητας και τις πολύπλοκες διαδικασίες αφερεγγυότητας στο εξωτερικό. Με άλλα λόγια, αντιμετωπίζονται σημαντικοί παράγοντες εξαιτίας των οποίων

δεν ευνοούνται επενδύσεις σε διαφορετικές χώρες. (Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2019).

2.4.6. Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών – Το παράδειγμα του Γιβραλτάρ

Στο επίκεντρο της απόφασης "The Gibraltar Betting and Gaming Association" (C-591/15, EU:C:2017:449), που εκδόθηκε από το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου τον Ιούνιο του 2017, ήταν η ερμηνεία των άρθρων 56 και 355, σημείο 3, ΣΛΕΕ.

Στην υπόθεση της κύριας δίκης, μια επαγγελματική ένωση επιχειρήσεων που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων και είναι εγκατεστημένες στο Γιβραλτάρ αμφισβήτησε κατά πόσον ήταν συμβατό ένα νέο φορολογικό καθεστώς το οποίο θεσπίστηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο και αφορούσε κυρίως τα εξ αποστάσεως παίγνια με το δίκαιο της Ένωσης με τις διατάξεις για την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

Προκειμένου να διευκρινιστεί αν μπορούσε να γίνει επίκληση του άρθρου 56 ΣΛΕΕ στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί αν η παροχή, από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο Γιβραλτάρ, υπηρεσιών τυχερών παιγνίων σε πελάτες στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν, από πλευράς δικαίου της Ένωσης, μια «αμιγώς εσωτερική κατάσταση».

Το Δικαστήριο επισήμανε ευθύς εξαρχής ότι το Γιβραλτάρ αποτελεί ευρωπαϊκό έδαφος για του οποίου τις εξωτερικές σχέσεις υπεύθυνο είναι ένα κράτος μέλος, ήτοι το Ηνωμένο Βασίλειο. Το δε δίκαιο της Ένωσης εφαρμόζεται στο έδαφος αυτό δυνάμει του άρθρου 355, σημείο 3, ΣΛΕΕ, υπό την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων οι οποίες προβλέπονται ρητώς στην Πράξη Προσχωρήσεως του 1972, αλλά δεν αφορούν, εν πάση περιπτώσει, την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο στράφηκε στο ερώτημα αν η επίδικη παροχή υπηρεσιών συνιστούσε «αμιγώς εσωτερική κατάσταση», δηλαδή κατάσταση της οποίας όλα τα στοιχεία εντοπίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους. Επ' αυτού έκρινε ότι ναι μεν το Γιβραλτάρ δεν είναι τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου, πλην όμως το γεγονός αυτό δεν είναι αποφασιστικής σημασίας για την εκτίμηση του ζητήματος αν δύο εδάφη πρέπει, για τους σκοπούς της εφαρμογής των διατάξεων περί των θεμελιωδών ελευθεριών, να εξομοιωθούν με

ένα κράτος μέλος. Άλλωστε, αν οι σχέσεις μεταξύ Γιβραλτάρ και Ηνωμένου Βασιλείου εξομοιώνονταν με τις σχέσεις μεταξύ δύο κρατών μελών θα αναιρούνταν ο σύνδεσμος ο οποίος, όπως αναγνωρίζεται από το άρθρο 355, σημείο 3, ΣΛΕΕ, υπάρχει μεταξύ του εν λόγω εδάφους και του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Άρα, κατά το Δικαστήριο, η παροχή υπηρεσιών από επιχειρήσεις με έδρα το Γιβραλτάρ σε πρόσωπα εγκατεστημένα στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι, από πλευράς δικαίου της Ένωσης, μια αμιγώς εσωτερική κατάσταση επί της οποίας δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

Τέλος, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι αυτή η ερμηνεία του άρθρου 355, σημείο 3, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 56 ΣΛΕΕ, δεν έχει καμία συνέπεια επί του καθεστώτος του Γιβραλτάρ κατά το διεθνές δίκαιο, οπότε δεν είναι δυνατό να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι θίγει το χωριστό και διακριτό καθεστώς του Γιβραλτάρ.

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου, το 2017, ασχολήθηκε με το ζήτημα αν υπηρεσία διαμεσολαβήσεως στο πλαίσιο της οποίας, μέσω μιας εφαρμογής για έξυπνα τηλέφωνα, διευκολύνεται έναντι αμοιβής η επικοινωνία μεταξύ μη επαγγελματιών οδηγών που χρησιμοποιούν δικό τους όχημα και ατόμων που επιθυμούν να μετακινηθούν εντός πόλης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 56 ΣΛΕΕ, σχετικά με την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, και των οδηγιών 2006/123 (*Οδηγία 2006/123/EK και του Συμβουλίου*) και 2000/31 (*Οδηγία 2000/31/EK και του Συμβουλίου*). Στην προκειμένη περίπτωση, μια επαγγελματική ένωση οδηγών ταξί είχε ασκήσει αγωγή ενώπιον ισπανικού δικαστηρίου, με αίτημα να αναγνωριστεί ότι οι δραστηριότητες της εταιρίας Uber Systems Spain SL αντέβαιναν στην εθνική νομοθεσία περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Εκτιμώντας ότι οι πρακτικές της Uber Systems Spain SL δεν θα έπρεπε να θεωρηθούν αθέμιτες σε περίπτωση που η δραστηριότητά της ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής, είτε της οδηγίας 2006/123, είτε της οδηγίας 98/34 (*Οδηγία 98/34/EK*), το εθνικό αυτό δικαστήριο αποφάσισε να ζητήσει από το Δικαστήριο κατευθύνσεις ως προς τον χαρακτηρισμό της επίμαχης στην κύρια δίκη δραστηριότητας της Uber Systems Spain SL, υπό το πρίσμα τόσο των οδηγιών που προαναφέρθηκαν όσο και του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε, ότι η δραστηριότητα αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην υπηρεσία διαμεσολάβησης, η οποία συνίσταται στη διευκόλυνση, μέσω εφαρμογής για έξυπνα τηλέφωνα (smart phones), της επικοινωνίας μεταξύ ενός μη επαγγελματία οδηγού που χρησιμοποιεί δικό του όχημα και ενός ατόμου, το οποίο επιθυμεί να μετακινηθεί εντός της πόλης.

Ο λόγος είναι ότι ο πάροχος της υπηρεσίας διαμεσολάβησης δημιουργεί ταυτόχρονα

μια προσφορά υπηρεσιών αστικής μεταφοράς, την οποία καθιστά προσβάσιμη με μέσα της επιστήμης της πληροφορικής υπέρ των προσώπων που προτίθενται να την αξιοποιήσουν.

Η Uber Systems Spain SL επιλέγει μη επαγγελματίες οδηγούς που χρησιμοποιούν δικό τους όχημα και θέτει στη διάθεσή τους μια εφαρμογή χωρίς την οποία οι οδηγοί δεν θα μπορούσαν να παράσχουν τις υπηρεσίες μεταφοράς. Τα άτομα, τα οποία επιθυμούν να μετακινηθούν εντός της πόλης δεν θα είχαν πρόσβαση στις υπηρεσίες των οδηγών, ενώ ταυτόχρονα η Uber Systems Spain SL ασκεί αποφασιστική επιρροή επί των όρων παροχής της υπηρεσίας από τους οδηγούς, κυρίως καθορίζοντας το ανώτατο κόμιστρο και ελέγχοντας την ποιότητα των οχημάτων και των οδηγών τους.

Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίδικη υπηρεσία διαμεσολαβήσεως αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας συνολικής υπηρεσίας της οποίας κύριο στοιχείο είναι η υπηρεσία μεταφοράς. Επομένως, κατά το Δικαστήριο, δεν πρόκειται για «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας» κατά την έννοια της οδηγίας 98/34, στην οποία παραπέμπει η οδηγία 2000/31, αλλά για «υπηρεσία στον τομέα των μεταφορών» κατά την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όπου ορίζεται ότι η ελεύθερη κυκλοφορία τέτοιων υπηρεσιών διέπεται από τις διατάξεις του τίτλου της Συνθήκης που αφορά τις μεταφορές, αλλά και του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/123, όπου προβλέπεται ότι η συγκεκριμένη οδηγία δεν έχει εφαρμογή στις υπηρεσίες του τομέα των μεταφορών.

Το Δικαστήριο συνήγαγε εκ των ανωτέρω ότι αυτή η υπηρεσία διαμεσολαβήσεως αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 56 ΣΛΕΕ, της οδηγίας 2006/123 και της οδηγίας 2000/31.

Τέλος, εφόσον ο νομοθέτης δεν έχει θεσπίσει κοινούς κανόνες που να διέπουν τις υπηρεσίες μη ομαδικής αστικής μεταφοράς και τις υπηρεσίες οι οποίες συνδέονται άρρηκτα με αυτές, όπως είναι για παράδειγμα η υπηρεσία διαμεσολαβήσεως, εναπόκειται, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της ΕΕ, στα κράτη μέλη να ρυθμίζουν τους όρους παροχής παρόμοιων υπηρεσιών διαμεσολαβήσεως, τηρώντας, ωστόσο τους γενικούς κανόνες της Συνθήκης ΛΕΕ.

2.5 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η πολιτική ανταγωνισμού ανήκει στους τομείς αποκλειστικής ευθύνης της ΕΕ. Αρμόδια για τη μη στρέβλωση του ανταγωνισμού είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο ανταγωνισμός αποτελεί παράγοντα μεγάλης βαρύτητας για την οικονομική της ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, έχουν θεσπιστεί νομοθετικές παρεμβάσεις με σκοπό την παρεμπόδιση του αθέμιτου ανταγωνισμού και ταυτόχρονα τη διασφάλιση του ελεύθερου ανταγωνισμού στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Στόχος της ΕΕ είναι η παροχή καλύτερων υπηρεσιών σε όσο το δυνατόν πιο χαμηλές τιμές.

Βασικός άξονας της πολιτικής ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία, η οποία εστιάζει στις συμφωνίες και πρακτικές των επιχειρήσεων που ενδέχεται να οδηγούν σε στρεβλώσεις της αγοράς και να εμποδίζουν τον υγιή ανταγωνισμό. Σ' αυτό το πλαίσιο, γίνονται διαρκείς παρεμβάσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να αυξάνεται το εύρος των επιλογών που προσφέρονται στους αποδέκτες των υπηρεσιών και ταυτόχρονα να υφίσταται σαφής βελτίωση της ποιότητας τους, ενισχύοντας τον υγιή ανταγωνισμό. (*Νομοθετικό Ψήφισμα για Τροποποίηση της Οδηγίας ΕΕ 2017/1132*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΔΙΚΑΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

3.1 Θεσμικό Πλαίσιο

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που παρεμπόδιζε την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου ήταν η έλλειψη σαφούς θεσμικού πλαισίου και ξεκάθαρων νομοθετικών ρυθμίσεων αναφορικά με ζητήματα του διαδικτύου (internet).

Το γεγονός αυτό προκάλεσε ανασφάλεια τόσο στους καταναλωτές όσο και στις επιχειρήσεις και είχε ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce).

Το γεγονός αυτό οφειλόταν στην μορφή και δομή του διαδικτύου, το οποίο μετασημάτισε τις αγορές, παρεμβάλλοντας την τεχνολογία στις συναλλαγές. Έτσι, δεν υπήρχε η δυνατότητα της πλήρους εφαρμογής των ισχυουσών νομικών διατάξεων, οι περισσότερες από τις οποίες δεν ανταποκρίνονταν στις ανάγκες και στις τεχνικές προδιαγραφές του διαδικτύου.

Σήμερα γίνεται μία προσπάθεια αντιμετώπισης νομικών ζητημάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόλα αυτά δεν έχουν ακόμη λυθεί όλα τα ζητήματα που άπτονται του θεσμικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο και γενικότερα για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές.

Με βασικό γνώμονα την αύξηση των συναλλαγών (εμπορικών και μη) ο στόχος της ΕΕ είναι να τεθούν ξεκάθαρες νομικές βάσεις που θα δημιουργούν δίχτυ ασφαλείας για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, προστατεύοντας τόσο τους καταναλωτές όσο και τους επιχειρηματίες.

Επίσης και η Ελλάδα κάνει προσπάθειες να προσαρμοστεί στη νέα εμπορική πραγματικότητα, κυρίως με την προσαρμογή των ευρωπαϊκών νομοθετημάτων στο εσωτερικό της δίκαιο, προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία και η νομιμότητα των ηλεκτρονικών συναλλαγών. (*Πομπόρτσας & Τσουλφάς 2002*)

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι η καταγραφή και παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου των ηλεκτρονικών συναλλαγών αποτέλεσε αντικείμενο συγκεκριμένης ομάδας

εργασίας που ονομάστηκε "e-Business Forum".

Το "e-Business Forum" αποτέλεσε τον μηχανισμό διαβούλευσης και επικοινωνίας της πολιτείας με τον επιχειρηματικό κόσμο και την ακαδημαϊκή κοινότητα και υλοποιείται από το ΕΔΕΤ (Εθνικό Δίκτυο Έρευνας Τεχνολογίας) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΕΕ με τίτλο πράξης: «Κοινωνία της Πληροφορίας». Ο βασικός του στόχος ήταν η ανάπτυξη και διάδοση στις ελληνικές επιχειρήσεις του ηλεκτρονικού εμπορίου και η διαμόρφωση ιδεών και προτάσεων προς την πολιτεία. (27)

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι σε ό,τι αφορά στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής της οι συμβάσεις που αφορούν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. (Α. Σκαλίδης 2000)

3.2 Η Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Προκύπτουν ποικίλα νομικά ζητήματα, τα οποία δημιουργούνται από την πραγματοποίηση συναλλαγών μέσω του διαδικτύου. Δεδομένου ότι πρόκειται κατά κανόνα για διασυνοριακές συναλλαγές, το δίκαιο δεν είναι εφικτό να συμβαδίσει με τους ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης της τεχνολογίας και λόγω της φύσης του εμπλέκονται περισσότερες εθνικές έννομες τάξεις. (Ε. Αλεξανδρίδου 2004)

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οποιαδήποτε αγορά μέσω του διαδικτύου εμπίπτει στις διατάξεις των νόμων για την προστασία του καταναλωτή (στην Ελλάδα πρόκειται για το νόμο 2251/94). Αυτό σημαίνει πως ο καταναλωτής έχει δικαίωμα επιστροφής του προϊόντος (στην κατάσταση που το παρέλαβε) μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες, χωρίς να το αιτιολογήσει.

Το όμοιο ισχύει και για τις υπηρεσίες, από την ημερομηνία παραλαβής των εγγράφων τα οποία ενημερώνουν ότι έχει συναφθεί η σύμβαση αγοραπωλησίας.

Ωστόσο, το δικαίωμα υπαναχώρησης ισχύει μόνον εφόσον ο καταναλωτής αγοράζει από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από τις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (π.χ. Δανία, Σουηδία κλπ). (Πομπόρτσας & Τσουφάς 2002)

Η υποστήριξη της κοινωνίας της πληροφορίας και ιδιαίτερος του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι ένα από τα πλέον εξελισσόμενα θέματα στην ΕΕ. Η ΕΕ έχει αντιληφθεί ότι η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου παρέχει μια μοναδική ευκαιρία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Επίσης παρέχει την ευκαιρία δημιουργίας

νέων θέσεων εργασίας συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών. Μέσω της ενθάρρυνσης καινοτόμων επενδύσεων και νέων επιχειρηματικών μοντέλων και με στόχο τη μεγιστοποίηση των ωφελειών που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο στους καταναλωτές, η ΕΕ έχει εντάξει την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου στον ευρωπαϊκό χώρο. (*Έκθεση για την Ευρωπαϊκή Ανταγωνιστικότητα 2001*)

3.3 Οδηγία 2000/31/EK

Η οδηγία της ΕΕ 2000/31/EK αναφορικά με ορισμένες πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά, αποτέλεσε σημαντική εξέλιξη στην κοινοτική πολιτική για την ρύθμιση των νομικών προβλημάτων για το ηλεκτρονικό εμπόριο. (*Οδηγία 2000/31/EK*)

Κύριος στόχος της εν λόγω οδηγίας ήταν η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών, ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία ενός ενιαίου εμπορικού χώρου χωρίς εθνικά σύνορα για τις υπηρεσίες αυτές.

Το κυριότερο εμπόδιο πριν την σύνταξη της Οδηγίας, ήταν η έλλειψη ασφάλειας δικαίου λόγω της εφαρμογής των εκάστοτε διατάξεων περί ηλεκτρονικού εμπορίου, οι οποίες διέφεραν από κράτος σε κράτος.

Όσον αφορά στο χρήστη των εν λόγω υπηρεσιών, που ενεργεί με την ιδιότητα του καταναλωτή (Business to Consumer – B2C), ήταν προφανώς αδύνατον να γνωρίζει όλες τις διατάξεις που διέπουν την εξασφάλιση της προστασίας του στις διασυνοριακές του συναλλαγές.

Αλλά και στην περίπτωση που ο χρήστης δεν είχε την ιδιότητα του καταναλωτή, αλλά του επιχειρηματία (Business to Business – B2B), έπρεπε να εξασφαλιστεί γι' αυτόν η εμπιστοσύνη, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών. (*Ε. Αλεξανδρίδου 2004*)

Είναι γνωστό, πλέον ότι ο κύριος παράγοντας που εξασφαλίζει την εμπιστοσύνη των χρηστών του διαδικτύου είναι η βεβαιότητα ως προς την ταυτότητα του αντισυμβαλλομένου. Επίσης θα πρέπει να υφίσταται η βεβαιότητα για την ακεραιότητα και το αναλοίωτο του κειμένου, το οποίο αποστέλλεται ηλεκτρονικά.

Τέλος, βασικός παράγοντας είναι η ασφάλεια κατά την πληρωμή μέσω του διαδικτύου, η διαφάνεια και η προβλεψιμότητα, αναφορικά με τη φορολόγηση των διασυνοριακών συναλλαγών.

3.4 Το Π.Δ. για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Με το Π.Δ. 131/2003, η ελληνική πολιτεία προσαρμόστηκε, με 16μηνη καθυστέρηση, στην Οδηγία 2000/31/EΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο, αποκτώντας ένα σχεδόν ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των νομικών προβλημάτων που εμφανίζονται στις ηλεκτρονικές συναλλαγές.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθούμε ότι είχε προηγηθεί η έκδοση του Π.Δ. 150/2001, σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές στο εθνικό μας δίκαιο. ενσωματώνοντας την Οδηγία 1999/93/EΚ. (*Οδηγία 1999/93/EΚ*)

Έτσι υπήρξε η αλληλοσυμπλήρωση των δύο αυτών νομοθετημάτων, τα οποία σνέβαλαν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου στη χώρα μας, καθώς εμπλουτίστηκε η προστασία των καταναλωτών και ενισχύθηκε σημαντικά η διαφάνεια και η ασφάλεια δικαίου. (*Ε. Αλεξανδρίδου 2004*)

Τέλος, σύμφωνα με το Π.Δ. 131/2003, κάθε υπηρεσία με ηλεκτρονικά μέσα (εξ' αποστάσεως) και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών, παρέχεται έναντι αμοιβής.

3.5 Τομείς που εξαιρούνται από την εφαρμογή του Π.Δ. 131/2003

Ορισμένους τομείς για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο εξαιρούνται από την εφαρμογή του Π.Δ. 131/2003. Συγκεκριμένα:

- α) στον φορολογικό τομέα,
- β) σε θέματα σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, που καλύπτονται ήδη από άλλες διατάξεις για την προστασία του ατόμου από την προστασία δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα,
γ) σε θέματα που αφορούν συμφωνίες ή πρακτικές που διέπονται από την νομοθεσία κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού,

δ) όταν πρόκειται για δραστηριότητες που αφορούν σε υπηρεσίες συμβολαιογράφων ή προσώπων αντίστοιχων επαγγεμάτων, εφόσον συνεπάγονται άμεση και ειδική σύνδεση με την άσκηση δημόσιας εξουσίας και

ε) όταν πρόκειται για δραστηριότητες που αφορούν στην εκπροσώπηση του πελάτη και στην υπεράσπιση των συμφερόντων του ενώπιον του δικαστηρίου.

στ) όταν πρόκειται για δραστηριότητες που αφορούν στη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια, στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει χρηματική αξία, συμπεριλαμβανομένων των λαχείων και των στοιχημάτων.

Τέλος, με σκοπό την προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και την προάσπιση του πλουραλισμού και εφόσον τα μέτρα αυτά είναι σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, η εφαρμογή του Π.Δ. 131/2003, δεν θίγει τα μέτρα που λαμβάνονται σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο. *(Ε. Αλεξανδρίδου 2004)*

Εντούτοις, το βασικό ζήτημα που τίθεται, είναι κατά πόσο οι υπάρχοντες κανόνες είναι σε θέση να παράσχουν τις αναμενόμενες λύσεις. Διότι υφίσταται και η άποψη, σύμφωνα με την οποία, οι παραδοσιακοί παλαιότεροι κανόνες δικαίου δεν έχουν θέση στη νέα εποχή του ηλεκτρονικού εμπορίου, μια θεωρία η οποία είναι γνωστή ως "*η πλάνη του κυβερνοχώρου*"... *(Α. Σκαλίδης 2000)*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η Ελληνική νομοθεσία, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει βάσει των Ευρωπαϊκών Οδηγιών, θέτει το νομικό πλαίσιο κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο αυτό έχει θεσπιστεί και εφαρμόζεται μια πληθώρα διατάξεων και ρυθμίσεων αναφορικά με τα θέματα των οικονομικών συναλλαγών μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Παράλληλα, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη, και σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την υιοθέτηση ενός αυστηρά καθορισμένου ενιαίου νομικού πλαισίου με σαφή και διακριτά όρια που ρυθμίζει τα θέματα δημοσιονομικού και εταιρικού περιεχομένου. Αυτό είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης αγοράς τόσο των αγαθών όσο και των υπηρεσιών.

Για τους ανωτέρω λόγους, λοιπόν, το Ελληνικό Δίκαιο έχει εκσυγχρονιστεί σημαντικά και έχει εναρμονίσει τους ελληνικούς νόμους με την κοινοτική νομοθεσία, καθορίζοντας με αυστηρό και σαφή τρόπο το πλαίσιο των συμβάσεων προμηθειών, παροχής υπηρεσιών και έργων μεταξύ των Δημόσιων υπηρεσιών (Αναθέτουσες Αρχές) και των ιδιωτικών φορέων (Ανάδοχοι). Επίσης, με το Εταιρικό Δίκαιο εξασφαλίζεται η ρύθμιση ζητημάτων οικονομίας διαφόρων επιχειρηματικών φορέων και φυσικών προσώπων που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά.

Τέλος, είναι φανερό ότι η ανάγκη να εφαρμοστούν νεοί κανόνες που να παρέχουν ασφάλεια και να ευνοούν τη χρήση του ηλ. Εμπορίου προέβαλλε επιτακτική, δεδομένου ότι έχει πλέον επικρατήσει η χρήση του διαδικτύου και οι ηλεκτρονικές συναλλαγές. Συγκεκριμένα με το ηλεκτρονικό εμπόριο παρέχεται η ευκαιρία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και της καινοτομίας, συμβάλλοντας κατ' αυτόν το τρόπο στην οικονομική ανάπτυξη των ευρωπαϊκών χωρών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Κ. Γιαννακόπουλος (2003). *Η αδιαφάνεια που απαιτεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στο κοινοτικό δίκαιο*, Αθήνα, σ. 87
- [2] Ράϊκος (2014). *Δ. Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσ/νικη, σ. 460
- [3] Θ. Πανάγος (2009). *Το θεσμικό πλαίσιο σύναψης των δημοσίων συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, Περιβάλλον και Δίκαιο*, Αθήνα, σ. 31
- [4] Ράϊκος, (2014), *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σ. 380
- [5] Κ. Γιαννακόπουλος (2003). *Η αδιαφάνεια που απαιτεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στο κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσ/νικη, σ. 112
- [6] Κ. Γιαννακόπουλος, *Η αδιαφάνεια που απαιτεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στο κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων*, 2003, σ. 87
- [7] Ε. Κουτούπα-Ρεγκάκου (1995). *Δημόσιες Συμβάσεις και Κοινοτικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη, σ.79
- [8] E.A. Agesthin (2001). *E-procurement at Work: A Case Study. Production and Inventory Management Journal, First Quarter*, pp. 48-53
- [9] J. Bertók (2005). *Role of Transparency in Preventing Corruption in Public Procurement: Issues for Consideration*. Στο: *Organisation for Economic Co-Operation and Development, ed., Fighting Corruption and Promoting Integrity in Public Procurement*, Paris: OECD Publishing, Chapter 9, pp. 85-92.
- [10] A., Ch. Holt (1980). *Competitive Bidding for Contracts under Alternative Auction Procedures. Journal of Political Economy*, Vol. 88, No. 3, pp. 433-445.

[11] S. R., Croom, Brandon-Jones, A. (2005). *Key Issues on E-procurement: Procurement Implementation and Operation in the Public Sector*, *Journal of Public Procurement*, Vol. 5, No. 3, pp. 367 – 387

[12] Α. Γέροντας, (2009). *Δίκαιο Δημοσίων Έργων, Η διοικητική σύμβαση - ανάθεση - εκτέλεση – δικαστική προστασία*, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 275

[13] Κ. Γιαννακόπουλος (2003). *Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά την εκτέλεση των διοικητικών συμβάσεων*, σ. 392

[14] Αιτιολογική σκέψη 42 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ

[15] Θ. Πανάγος (2009). *Το θεσμικό πλαίσιο σύναψης των δημοσίων συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα*. Σελ. 48

[16] Ι. Κίτσος Ι. (2014). *Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα και Συμβάσεις Παραχώρησης. Συνεργασίες δημοσίων και ιδιωτικών φορέων για την ανάπτυξη δημοσίων υποδομών με ιδιωτικές επενδύσεις κεφαλαίων. Σύμφωνα με το διεθνές, το ευρωπαϊκό ενωσιακό και το ελληνικό δίκαιο*. Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα, σ. 112

[17] Κ. Βαρδακαστάνης (2016). *Περιβάλλον: Δημόσιες συμβάσεις: Διαγράμματα, σχόλια, νομολογία, υποδείγματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 115-118

[18] Εγκύκλιος Α.Π. ΠΙ/678/26-03-2013 *Λειτουργία του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΣ)*.» Αθήνα: ΥΠΑΑΥΜΔ/ΓΓΕ, 2013

[19] Θ. Πανάγος, *Το θεσμικό πλαίσιο σύναψης των δημοσίων συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα*, Αθήνα, Σάκκουλα, 2009, σ. 81

[20] *Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (2014). Κατευθυντήρια Οδηγία 3 «Η Συμφωνία-Πλαίσιο στις Δημόσιες Συμβάσεις»*

[21] *Τροποποίηση του Ν. 4099/2012/Α' 250 (ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/91/ΕΕ/L257) και άλλες διατάξεις*

(τελευταία πρόσβαση 15/8/2019)

[22] http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Katatethenta-Nomosxedia?law_id=846b15c9-fb07-4fec-8d62-a64900ed110a Τροποποίηση του ν. 4099/2012/Α'250 (ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/91/ΕΕ/L257) και λοιπές διατάξεις. (τελευταία πρόσβαση 01/9/2019)

[23] *Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων*, www.eaadhsy.gr

(τελευταία πρόσβαση 27/8/2019)

[24] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 όσον αφορά τις διασυνοριακές μετατροπές, συγχωνεύσεις και διασπάσεις, (COM(2018)0241), σ. 1., εκ των οποίων περίπου το 80% είναι κεφαλαιουχικές εταιρείες. Ενώ περίπου το 98-99% των κεφαλαιουχικών εταιρειών είναι ΜΜΕ, οι εταιρείες πρέπει να είναι σε θέση να ενεργούν σε ολόκληρη την ΕΕ σύμφωνα με ενιαίο νομικό πλαίσιο.

[25]

[http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=COM_COM\(2016\)0723](http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=COM_COM(2016)0723)

(τελευταία πρόσβαση 07/9/2019)

[26] Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 18ης Απριλίου 2019, σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 όσον αφορά τις διασυνοριακές μετατροπές, συγχωνεύσεις και διασπάσεις Κείμενα που εγκρίθηκαν

[27] <http://www.ebusinessforum.gr>

(τελευταία πρόσβαση 16/8/2019)

[28] Ελίζα Αλεξανδρίδου (2004), *Το δίκαιο του ηλεκτρονικού εμπορίου*, Εκδ. Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη

[29] Έκθεση για την Ευρωπαϊκή Ανταγωνιστικότητα 2001, SEC (2001) 1705, 30.10.2000

[30] Πομπόρτσας & Τσουλάρας, (2002). *Εισαγωγή στο Ηλ. Εμπόριο*, Εκδόσεις Τζιόλα

[31] Λευτέρης Σκαλίδης, (2000). *Εμπορικός Κώδικας, Εκδόσεις Ius*

[32] Οδηγία 1999/93/EK σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές

[33] www.europarl.europa.eu/factsheets/el Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση – 2019 (τελευταία πρόσβαση 18/8/19)

[34] Οδηγία 2000/31/EK «Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο»

[35] Οδηγός προς Δήμους & Φορείς τους για την την εφαρμογή του Ν. 4412/2016.

[36] https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-06/ra_2017_el_web.pdf

(τελευταία πρόσβαση 01.09.19)

[37] Οδηγία 2006/123/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36).

[38] Οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1).

[39] Οδηγία 98/34/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών (ΕΕ 1998, L 204, σ. 37), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 217, σ. 18).

